

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XII./ŠTEVILKA 27

CELOVEC, DNE 7. JULIJA 1960

CENA 2.— ŠILINGA

Slovenska beseda

„Slovenska beseda, vzpluj, vrzi se do nebes!
Po razponu tvojih kril bo narod meril čistost
svojih sil.“ Anton Zupančič

Morda si sedel kdaj v koncertni dvorani in si prisluhnil ubranemu zboru in pil njegovo melodijo in besedilo, ali si čul z zanosom prednašano recitacijo ali sledil krepkemu dejanju odrske igre. Nekje globoko v srcu te zgrabi, notranje te presune toplo in mrzlo gre po tebi. To je čudoviti čar slovenske besede v melodiji ali prozi, ki seže tja v dno naše duše in nas vse prevzame.

Beseda je posoda duha. V davni se je rodila v zibelki narodove otroške govornice, rastla je in bohotela, se izpopolnjevala in uglaševala skozi tisočletja v današnji dan — skozi tisočletno življenje in trpljenje, skozi tisočletno ljubezen in veselje, skozi tisočletni srd in gorje. Beseda je posoda narodove duhovnosti, njegove kulture in prosvete.

Vprašujemo se, kaj je tisto, kar je ohranjalo našo slovensko besedo do danes tudi brez šolskega pouka v materinščini, brez lastnega uradnega jezika in drugih znakov njene javne pravice. Zadnja njena skrivnost je le-ta: tudi v besedi se bije življenjski boj duha z materijo, idealizma z materializmom, molitve s kletvijo, Boga s satanom. Dokler je narodova beseda posoda duha, ideje in Boga, je nepremagljiva, mogočna, neminljiva kljub vsem zunanjim neprilikam in težavam naroda, ki jo govori. Duh, ideja, Bog so neminljivi in nepremagljivi in tako je nepremagljiva in neminljiva tudi njihova posoda. Materinstvo matere besede ni toliko v tem, da govori to besedo otroku mati, marveč ker je beseda sama tista, ki kot mati ohranja življenje, ga vzgaja in plemeniti. Materina govorica pomeni duhovno in kulturno materinstvo.

Beseda je posoda kulture. Pesnik položi svoja globoka čustva v pesmico, pisatelj zapiše z besedo svojo življenjsko modrost v povesti ali igri, znanstvenik oblikuje svoja dognanja v narodovi govornici. Učitelj in vzgojitelj segata po knjigi, da raztolmačita njeno modrost, ljudstvo čita in bere, da se navdne v besedo položene lepote in resnice in dobrote.

Narod, ki hoče živeti, dokazuje svojo življenjsko-kulturno voljo v ljubezni do svoje besede. Pred dobrim stoletjem je izustil to modrost sveti vladika Anton Martin Slomšek v pridigi v blatograjski cerkvi. Kako je moralo tedaj zatrepetati dobro srce Ziljana-župnika slavista Urbana Jarnika, ki je vedel, kako kulturno poginja in izginja narod, ki lahkomišelnost zapravlja svojo govorico. Vladika sam je le predobro vedel, zakaj je tako ozko povezal vero in materinščino, luč in ključ do zveličavne narodne omike. Beseda, ki je braniteljica vernosti, krščanske plemenitosti in ljubezni, krščanskega idealizma, je posoda življenja. Če pa bi postala beseda kdaj dobro komaj za mrzko sebičnost, plehko umazanijo, grdo kletev, je postala posoda smrti in konca. Izginila bi prej ali slej s sebičnim, kulturno umazanim, duhovno praznim narodom.

V teh dneh, v teh mesecih nam je še prav posebno naložena velika, zgodovinska dolžnost: ljubezen do matere govornice. Ne tista kujava, boječa ljubezen, ki se boji vsakršne žrtve in katerega koli napora. Tiste dejavne ljubezni je treba, ki polni božje hrame naših fara, podeželske in mestne dvorane, naše prireditve in tečaje, našo versko, kulturno in prosvetno življenje. Ta dejavna ljubezen je edinstveni izraz narodove kulturne volje in narodovega hotenja do življenja, snovanja in rasti. Kdor koli se umika tej ljubezni, je sam pisal sodbo sebi in svojim. dro

Hruščev na Koroškem

Ko je sovjetski ministrski predsednik Nikita Sergejevič Hruščev minuli torek zvečer skozi mallniški predor stopil na koroška tla, ga je ondi pozdravil deželni glavar Wedenig v slovenščini, poročajo nekateri časopisi, ne pa uradno glasilo njegove stranke. Pristavljajo, da sta se baje gost in gostitelj brez tolmačev še kar sporazumela, eden v ruščini, drugi v slovenščini, kaj gotovega pa reporterji časopisov, ki so to vest prinesli, niso vedeli povedati, kajti oni pač ne znajo nobenega izmed obeh jezikov. To je bilo prvič, da je kdo drug in ne Hruščev, poskrbel za izvenprotokolarna prese- nečenja, ki jih je polno tudi gostovanje Hruščeva v Avstriji.

Skoraj tako kot pred 600 leti

Vsekakor bi prizor v Mallnitzu bil vreden peresa kakšnega trubadurja, n. pr. Ulrika Lichtensteinskega, ki je prišel v 14. stol. po tedanji šegi preoblečen v boginjo Venero v našo deželo in so ga koroški stanovci pozdravili »Buge waz primi gralva Venus«. (Bog vas sprejmi, kraljevska Venus.)

Program bivanja Hruščeva na Koroškem je precej kratek. V torek zvečer je prišel v Beljak, kjer je prenočil v Parkhotelu. Na ulicah okrog hotela se je zbrala precejšnja množica, cenijo jo okrog 6000 ljudi, ki je potem z govornimi zbori klicala Hruščeva, dokler se ni s svojo ženo Nino Petrovno pojavil na oknu. Bolj na kratko je pomahal pozdravljalcem, — nakar se pa je umaknil.

Sprejem v Celovcu

Program obiska Hruščeva na Koroškem je bil še skrajšan, kajti nenadoma se je sovjetskemu oblastniku začelo muditi. V Beljaku, kjer je imel pol dneva časa, je v sredo vse dopoldne ostal v hotelu in — kot pravijo — delal. Žena, hčerka in druge ženske njegovega spremstva pa so se šle kopat v »Warmbad«. Okoli pol enih se je skupina avtomobilov pripeljala v Celovec, ki je bil močno zastražen. Zbralo se pa je precej radovednežev. Kolona je obstala na Novem trgu. Videti je bilo več transparentov, nekateri med njimi tudi v slovenščini. Iz avtomobila je izstopil Hruščev, žena in hčerka ter več njegovih osebnih stražnikov. Na kratko so si ogledali našega »zmaja«, sledilo je nekaj pozdravov, nato pa se je vsa skupina odpeljala v bližnji hotel Verdino-Moser, kjer jih je čakalo kosilo. Ko gre naš list v tisk, kosilo še traja.

Drobna kronika dunajskih dni

Dunajsko bivanje Hruščeva je bilo sicer precej pestro, a ni prineslo kakih pretresljivih novosti. Se razume, ni minil dan, da ne bi Hruščev izustil kako duhovitost ali spustil svojih ostrih jezikavih puščic na tega ali onega zapadnega mogočnika, v prvi vrsti seveda Eisenhowerja in Adenauerja. Parkrat se mu je tudi posrečilo, da se je izmuznil svojim spremljevalcem in se po-

dal na pota, ki niso bila predvidena v protokolu. Tako si je ogledal pasažo pri Operi, ki mu je bila zelo všeč, posebno je bil presenečen zaradi ondi urejenih trgovin in je dejal, da hoče v Moskvi napraviti tudi nekaj podobnega.

V Operi so mu pripravili gala predstavo Mozartove »Čarobne piščali, za katero so izbrali seveda najboljše moči. Tako je glavno vlogo pel Slovenec, komorni pevec Anton Dermota.

Tudi sovjetske žene mami moda

Kamorkoli je prišel, se je zbralo precej radovednežev, vselej so bili vmes tudi na mestu »vneteži« stranke srpa in kladi. Kjerkoli je Hruščev videl več ljudi, je rad pomahal z roko in dal večkrat tudi ustaviti svoj avto. Ženske njegovega spremstva pa so izkoristile priložnost, da so si ogledale izložbe na znameniti Kärntner Straßi. Pravijo, da je Nina Petrovna, žena Hruščeva, prijazna ženska, ki se preprosto oblači, pač pa da ima sedanji minister za prosveto Furceva, ki je tudi v spremstvu Hruščeva, več smisla za zapadnjaški luksuz. Sovjetske dame so si ogledale Kärntner Straßi zvečer, ob bleščedi neonski razsvetljavi, ki je bila tudi vsem zelo všeč. Veliko letanja pa je imela policija, da spravi izpred oči gostov dunajske »lahkokrile dame«, ki se kot roji čebel v nočnih urah sprehajajo na tej znameniti ulici, prečež na svoj »plen«. Najbrž so mislili, da na sovjetske goste, ta plat dunajske folklorne ne bi posebno vzpodbudno vplivala.

Revolucionar na cesarskem dvoru

Hruščev je nastopil tudi na zborovanju, ki ga je v stebrišni dvorani nekdanjega cesarskega dvora (Hofburg) priredilo Avstrijsko sovjetsko društvo. Hruščev je ostro napadel Ameriko in zapadne sile, v prvi klopi pa je vljudno z očitvijo zadregu poslušala vsa avstrijska vlada s kanclerjem Raabom na čelu.

Na splošno se je Hruščev v dosedanjih srečanjih skorajda bolje razumel s »kapitalisti« Raabovega kova, kot pa z eksponenti socialistične stranke. Očitvijo tukaj moti različno gledanje na razlaganje Marksovih nauk, na katere sicer obojni prisegajo.

Seja širšega odbora Narodnega sveta

Minulo nedeljo je bila v Celovcu seja odbora Narodnega sveta koroških Slovencev. Odborniki in izvoljeni krajevni zaupniki so se v polnem številu odzvali vabilu.

Predsednik prof. dr. Valentin Inzko je podal obširno poročilo o položaju slovenske manjšine na Koroškem v zvezi z zunanje in notranjepolitičnimi dogodki zadnjih mesecev ter poročal o sedanjem stanju manjšinskih problemov. Podrobno je obdelal stanje šolstva, osnovnega in slovenskega učnega jezika. Sedanje stanje je označil kot povsem nezadovoljivo, kajti vse je ostalo pri starem. Poučuje se brez načrtov in brez nadzorstva. Kljub ponovnim napovedim o izvršitvi člena sedem državne pogodbe glede posebnega oddelka šolske oblasti, se doslej praktično še ni nič zgodilo. Poročal je tudi o naših zahtevah za

poravnano škodo, ki so jo slovenske ustanove utrpale pod nacizmom. V tej zvezi je omenil, da bodo izseljenci pod gotovimi pogoji predvidoma upoštevani v novem zakonu o odškodnini žrtvam političnega preganjanja, vendar natančne določbe še niso znane.

Poročilo o položaju v deželi ter posebno po naših dolinah je podal tajnik prof. dr. Vinko Zwitter.

Po obeh poročilih se je razvila mestoma živahna, a zelo temeljita debata, v katero je posegel tudi častni predsednik Nar. sveta dr. Joško Tischler.

Odborniki in zaupniki so odobrili dosedanje delo osrednjega odbora ter sprejeli njegove predloge za nadaljnje delo s sklepom, da ga bo vsak z vsemi močmi podprl v svojem kraju.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

OBJAVA

Sprejemni izpiti za prvi razred in tudi za višje razrede na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence so v soboto, dne 9. julija 1960, to je prvi dan velikih počitnic.

Izpit za prvi razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo v obsegu četrte šolske stopnje ljudske šole.

Prijave za sprejemni izpit so lahko ustne v pisarni šole, Lerchenfeldgasse 22, II. nadstropje, vsak dan od 8. do 12. ure in od 14. do 18. ure ali pa pismene.

Ravnateljstvo

To je prišlo do izraza na zborovanju, ki mu je ga priredila Avstrijska sindikalna zveza. Takoj ko je Hruščev začel, je zavihal rokave rekoč, da ga veseli, da je zopet enkrat med delavci. Nato je vprašal predsednika Olaha, kako ga naj prav imenuje, ali gospoda ali tovariša. Ta je odgovoril, da naj stori kakor hoče, nakar ga je Hruščev imenoval »Gospodin tovarišč«, kar je Olah s skomigom ram vzel na znanje. Pač pa mu je Olah rekel, da ima tudi Hruščev zveze s kapitalisti, na primer s kanclerjem Raabom, na kar je Hruščev takoj odgovoril, kaj hočete, Raab je le mali kapitalist in pri tem je pokazal z roko, kako majhen je, rekoč: »malenki, malenki kapitalist«.

Hruščev in Figl skleneta stavo

Poleg tovarni si je pa Hruščev ogledoval tudi avstrijsko kmetijstvo. V ta namen so ga peljali na veleposestvo sedanjega predsednika državnega zbora inž. Figla, o katerem velja splošno mnenje, da je med vsemi avstrijskimi ministri še najboljše znal ravhati s sovjetskimi generali, diplomati in politikami in za časa zasedbe tako z dobro voljo marsikaj doseči. Po ogledu vzornega posestva, kajti inž. Figl je znan ne le kot dober poznavalec vinske kapljice, ampak kot splošni kmetijski strokovnjak, se je pri malici na travniku razvil pogovor, ki bi o njem lahko rekli s pesnikom »Kak' krompir prideluje se najbolj: Hruščev je ponudil Figlu, da mu pošlje iz Moskve koruzno seme, ki bo dalo na hektar desetkrat več koruze. Ta pa, ne bodi len, je stavo povihal, rekoč da dá brejo kravo, če bo to res. Stavo sta oba strokovnjaka zalila z obilnimi požirki rujne kapljice.

Ve, kako zelo ga imajo radi

Med obiski so se pa vršila tudi pogajanja glede povečanja trgovine med obema deželama. Dosedaj razgovori niso dovedli do nobenega rezultata, kajti Sovjetska zveza vztraja na tem, da tudi Avstrija poveča svoje nakupe v Sovjetski zvezi. Hruščev je dejal: »Od kod pa naj vzamem dolarje, ki jih nimam. Če hočete z nami trgovati, morate kupovati tudi naše blago. Izbira je velika in količine tudi. Če treba, bomo pa mi pokupili celo Avstrijo.«

Hruščev in njegovo spremstvo je prejelo tudi mnogo darov. Na Solnograškem so mu med drugim poklonili plemenskega bika. Hruščev je darove voljno sprejemal, ko pa je videl, da dobiva darove tudi žena, je v šali rekel: Ne razvajajte je preveč!

Med drugim si je ogledal tudi električno centralo na Kaprunu. Romantična gorska vasica mu je bila zelo všeč in na vprašanje ali bi si želel prebiti počitnice v Avstriji, je rekel, da bi hotel tukaj biti vsaj pet let. »A kdo bo vse to plačal!« Na vprašanje nekega drugega časnikarja, ali bi ga sovjetska vlada za toliko časa mogla pogrešati je rekel odkritosrčno: »Ta bi bila zadovoljna, če me ne vidi deset let.«

Politični teden

Po svetu . . .

Avstrija in Japonska žarišči hladne vojne

Obisk sovjetskega ministrskega predsednika Hruščeva v Avstriji (o katerem poročamo podrobneje na prvi strani) je našo nevtralnost državo pomaknil zopet v ospredje svetovne pozornosti. Zaenkrat obisk še — razen nekaterih rožin za časnikarje — ni prinesel nobenih važnejših političnih rezultatov, ne za Avstrijo, ne za mednarodno politiko.

Hruščev je nasplošno zelo prijazen, vendar vse kaže, da namen te prijaznosti ni pridobiti Avstrijo za vzhodni blok, kar je itak praktično izključeno, bilo bi pa za Sovjetsko zvezo v vojaškem pogledu zelo malo vredno. Pač pa so vabljive besede Hruščeva namenjene nekaterim državam, ki se v zapadnem bloku ne počutijo povsem dobro, da se tudi one odločijo za nevtralnost po avstrijskem vzorcu.

V prvi vrsti je tu mišljena Japonska, kjer so nemiri ob sklepu nove pogodbe o vojaškem prijateljstvu med »kraljestvom vzhajajočega sonca« in Ameriko zbudili že prej tleča protiameriška čustva v ljudstvu, ki ne more pozabiti poraza, pa tudi ne dejstva, da sta bili prvi dve atomski bombi vrženi na njihovi mesti Hirošimo in Nagasaki.

Zato je prišel incident z ameriškim vojunskim letalom U-2, ki je padlo v nepojasnjenih okoliščinah na tla v Sverdlovsku v Sibiriji, osrčju Sovjetske zveze, sovjetski vladi dobesedno kot dar z neba. Moskovska vlada je zagrozila z atomskimi bombami vsem državam, kjer imajo Amerikanci svoje letalske baze. Letalo U-2 je pri svojem poletu uporabilo ameriška letališča v Turčiji in Pakistanu. Se razume, da so Japonci bili za sovjetsko atomsko grožnjo najbolj dovzetni. Kishijeva vlada je pogodbo s skrajnim naporom sicer spravila pod streho, vendar so nemiri v Tokiu pokazali šibkost ameriške postojanke na Japonskem.

Čeprav je doslej bil sprejem Hruščeva v Avstriji sicer prijazen, a na splošno precej hladen, si mož očitno tega ni kaj prida k srcu jemal. Ve pač, da njegove prijazne besede bolj odmevajo daleč, onstran zemeljske oble, v Tokiu, na Kubi in drugod. In to je on hotel. Naš veliki svet je postal pač majhen.

Sladkor in petrolej v borbi na Kubi

Ker so v Združenih državah vsi zaposleni z bližnjimi predsedniškimi volitvami, ki bodo dale Ameriki novega predstavnika in s tem novo vodstvo državne politike, izkorišča sovjetska politika to negotovost tudi na drugih šibkih točkah zapadnega bloka. Posebno pozornost posveča Kubi, otoški republiki pred nosom Amerike. Tam Fidel Castro, ki je po zmagi v imenu svobode nad Amerikancem prijaznim diktatorjem Trujillo sam uvedel še hujšo diktaturo, pod

vplivom komunističnih hujšakcev in levičarskih intelektualcev vedno bolj leze v sovjetske mreže. Že pred meseci je Kubo obiskal podpredsednik sovjetske vlade Mikojan in tam nakupil večje količine sladkorja, glavnega proizvoda te dežele, pred kratkim pa je izjavil Hruščev, da bo tudi on obiskal Kubo.

Castro se je zapletel v spor z Ameriko, ki je glavni odjemalec kubanskega sladkorja, v prvi vrsti zaradi cen, nadalje pa tudi zaradi petrolejskih rafinerij, ki jih imajo tam razne ameriške družbe. Castro je rafinerije zasegel, ker so se protivile predelovati sovjetski petrolej, ki ga je Kuba nakupila v zameno za sovjetski odkup kubanskega sladkorja. Ameriška vlada je odgovorila s tem, da si je dala od parlamenta podeliti pravico, da povsem zaustavi nakup kubanskega sladkorja, kar utegne spraviti Kubo v resno gospodarsko krizo. Mnenja o pravilnosti tega ukrepa so pa v ameriških krogih deljena, kajti če postane Sovjetska zveza glavni odjemalec Kube, bo s tem le-ta postala povsem sovjetska postojanka, takorekoč predstraža Moskve pred vrati Amerike. Od Havane, glavnega mesta Kube, do ameriške obale, je samo 150 km daleč. Povrh tega ima sedaj Amerika na Kubi veliko vojaško bazo, ki ji jo je podelil še Trujillo. Brez dvoma sovjetska politika na Kubi takorekoč ščegeta Ameriko v nos in ta bržkone tega ne bo trpela.

Nevtralci v zadregi

Kljub zapeljivemu sovjetskemu laskanju nevtralcem pa se nekateri nevtralci nič dobro ne počutijo. To je prišlo do izraza v nedavnem obisku egiptovskega predsednika Nasserja pri maršalu Titu, ki mu je minuli teden sledil obisk grškega ministrskega predsednika Karamanlisa na Brionih. Zaradi poostrenega spora med Ameriko in Sovjetsko zvezo so nevtralne države kot Jugoslavija, Egipt in vrsta afroazijskih držav spet postale za oba bloka zanimivejše, vendar ima to »zanimanje« v sebi tudi nevarnosti za »nevtralce« same.

Tako je Hruščev na zborovanju vzhodnega bloka v Bukarešti ostro napadel Jugoslavijo. Jugoslavija, Turčija in Grčija so namreč sklenile pred leti takozvani Balkanski pakt. Ker sta pa Turčija in Grčija obenem članici Atlantskega pakta, je s tem Jugoslavija po mnenju Hruščeva le podaljšek te ameriške politično-vojaške organizacije.

Beograd je seveda to zanikal, češ da je Balkanski pakt praktično mrtev, vendar je obisk ministrskega predsednika Grčije Karamanlisa bil jugoslovanski politiki zelo dobrodošel. Da se je zopet vnel boj med Vzhodom in Zapadom za »nevtralce«, pa kažejo tudi nova »posojila«, ki jih daje Amerika Jugoslaviji ter napovedani obisk podsekretarja za gospodarske zadeve v ame-

riškem zunanjem ministrstvu, bankirja Dilon, v Beogradu.

Zopet izginilo ameriško letalo

Vest, ki jo je minuli teden objavilo ameriško vojno ministrstvo, da je v Barentovem morju, ki loči severno Norveško od Sovjetske zveze, nekako 400 km od sovjetskega pristanišča Murmansk, izginilo ameriško »vremenslovsko« reakcijsko letalo B-57 s šestimi možmi posadke, kaže, kako vznemirjeno je mednarodno politično ozračje. Ameriška vlada je takoj pohitela z izjavo, da to letalo ni imelo nobenih »vohunskih nalog«, vendar razne okoliščine kažejo, da nekaj ni v redu. Letalo je vzletelo z nekega oporišča na Angleškem, vendar so Angleži doslej ohranili svojo prislovično mirno kri. Sovjetske oblasti pa tudi zaenkrat molče, kar potrjuje vedno bolj upanje, da letalo ni — kot so prvotno mislili — zašlo na sovjetsko ozemlje in bilo tam sestreljeno. Vendar kaj gotovega zaenkrat ne ve nihče. Druga možnost je tudi, da je letalo padlo v morje. V zadnjih časih se je namreč dejavnost ameriškega letalstva zelo povečala, v glavnem zaradi tega, ker so se na raznih morjih, predvsem v bližini ameriške obale ter vzdolž Anglije pojavile skrivnostne sovjetske »ribiške« ladje, katere sumijo, da ne lovijo rib, ki jih je tudi v bližnjih morjih Sovjetske zveze zadosti, ampak da poizvedujejo za kabli med Evropo in Ameriko, ki so bili na več mestih v zadnjih mesecih poškodovani. Obstoji pa tudi možnost prisluškovanja. Ker velja načelo odprtega, to je svobodnega morja, po katerem lahko vsak pluje, zato ameriška letala tudi po načelu odprtega neba pridno patrolirajo in fotografirajo te sovjetske ribiške ladje, da ugotovijo, ali so opremljene s kakimi posebnimi prisluškovalnimi aparati. Pri tem se pogosto spuščajo nad ladjo v strmoglavih poletih (Sturzflug) in prav možno je, da je pri takem poletu letalo strmoglavilo v morje.

. . . in pri nas v Avstriji

Hruščev zasenčil proračun

Mali, široki Hruščev je s svojim prihodom na Dunaj zasenčil vse dogajanje. In ni čuda, saj predstavlja eno izmed obeh največjih velesil sveta. Zaposloval je politike in časnikarje od jutra do večera. Ko pa si je ogledal našo podonavsko prestolnico in odšel na krožno potovanje po Avstriji, je pa vse, kar ima moč in besedo, šlo za njim. Tisti pa, ki so doma ostali, so polno zaposleni s poročili o izvenprogramskih eskapadah »rdečega carja«.

Vendar čas neizprosno teče naprej in nerešeni problemi se kopičijo. Tako je na tihem s 30. junijem potekel rok za prijave zahtevkov posameznih ministrstev za prihodnji proračun. Pošta, ki jo je dobil novi finančni minister ni razveseljiva. Posamezna ministrstva so stavila velike zahteve za bodoče izdatke, v skupni vsoti znašajo celih 56 milijard šil., kar pomeni 12 milijard šil več kot so bili njihovi skupni izdatki v lanskem letu. Zaradi konjunktura se bo

do nekoliko povečali tudi državni dohodki, vendar bodo dosegli samo 43 milijard šil. Pri izpolnitvi vseh želj bi torej nastal primanjkljaj 13 milijard šil. Se razume, da teh visokih zahtev posameznih ministrstev ne bodo izpolnili v celoti. V teku pogajanj bodo pač zahteve posameznih ministrstev znižali in ta že s tem računajo. Prav zato so namenoma stavila tako visoke zahteve. Tako posameznik, tako tudi država ne sme živeti preko svojih sredstev, kajti sicer zaleze v dolgove, ki jo utegnejo zadušiti. Ko bo Hruščev odšel in bodo »poravnani« stroški njegovega obiska, se bo začela »budžetarna bitka«, ki obeta biti tudi precej vroča, skoraj tako kot v mednarodnem merilu »hladna vojna«.

Manjšinsko vprašanje - odgovornost večine

Na povabilo »Avstrijske družbe za zunanjo politiko in mednarodne odnose« na Dunaju je dr. Aleš Bebler, bivši delegat Jugoslavije pri Združenih narodih ter sedaj predsednik zunanjepolitičnega odbora zveznega parlamenta v Beogradu, imel predavanje o položaju tujejezičnih manjšin v Jugoslaviji. Predavatelj je orisal načela politike jugoslovanske vlade do manjšin ter opremil svoja izvajanja z obilnimi statističnimi podatki. Vendar nas stvar zadeva v toliko, ker so bile njegove izjave predstavljene v časopisih v Avstriji — tudi v slovenskem jeziku — tako, kot da bi bil brez pridržka priznal pravico staršev.

Dr. Bebler pa je v resnici dejal, da pride v Jugoslaviji v gotovih mešanih občinah do veljave odločitev staršev glede šole ter nadaljeval, da »tako prehaja na področje, na katerem se je vnel spor glede na Koroškem živeče slovenske manjšine.« V zvezi z izvajanjem innsbrškega univerzitetnega profesorja Felixa Ermacore, ki je v neki svoji razpravi o koroški manjšini prišel do zaključka, da se postavlja vprašanje, ali »je treba poseči po totalitarnih ukrepih in tako pomagati pri odstranitvi notranje šibkosti neke manjšine«. Dr. Bebler je nadaljeval: »To se pravi z drugimi besedami: Ali je treba izvajati pritisk na manjšino v njen lastni prid, ali še natančneje, ali je treba starše, ki se priznavajo k neki manjšini, prisiliti, da dajo svoje otroke vzgajati v manjšinskem jeziku, čeprav sami tega ne želijo.«

K temu je postavil naslednja vsekakor razsodna načela: »Pravice staršev, dati svojim otrokom vzgojo, kot si jo oni želijo — same po sebi ni moč smatrati za kako nedotakljivo pravico, vendar je ni treba omejevati z ukrepi v prid manjšine, prav tako pa naj bi ne smela manjšina kot celota zaradi nje trpeti kake škode, kadar se večina proti manjšini zadrži tako, da nimajo manjšini pripadajoči starši nobenega povoda, da bi zadrževali svoje otroke od obiskovanja manjšinske šole, to je šole, kjer je pouk v materinem jeziku šolarjev.

Vprašanje narodne manjšine je v tem pogledu torej vprašanje večine.«

KULTURNI OBZORNIK

„Ugrabljen strd“ in povračilo

V okviru posebne slovesnosti na jugoslovanskem generalnem konzulatu v Celovcu je bil izročen javnosti slovenski prevod romana „Ugrabljen strd“ (originalni naslov Der Honigraub, prevedel Rok Arih), ki spada med najznačilnejša dela pred kratkim umrlega koroškega nemškega pisatelja Josefa Fridricha Perkoniga. Perkonig je brez dvoma ena izmed pomembnejših osebnosti sodobnega literarnega ustvarjanja v celotnem nemškem jezikovnem prostoru. Njegova življenjska pot ter umetniška in človečanska rast pa sta naravnost simbol koroške usode.

Perkonigov oče je bil puškar v Borovljah, Slovenec po rodu. Svoje okolje in svojega očeta tako označuje: „Zdi se mi, da so ljudje in moj oče spregovorili slovensko, če je bilo njih srce posebej prizadeto, če je šlo za stvari, ki so se tikale njihovega osebnega življenja, mogoče je spregovorila tedaj tudi njihova mladost in ta je govorila predvsem v slovenščini.“ Mati pa je bila kmečka hči iz trdnj nemških krajev. Tako je bila nemščina njegov materni jezik, slovenščina pa se je naučil na ulici, med sovrstniki pri igri.

Postal je učitelj in povsem Nemec. Stopil je celo v prve vrste borcev za nemštvo na Koroškem. Oblikovale so ga pač politične razmere na Koroškem. Toda z leti zorenja se je njegov pogled na koroške razmere razjasnjeval in poglobljal. Z bistrim očesom je opazoval dogajanje okoli sebe, znal je pa tenkočutno prishuhiti tudi najtanjšim utripom srca ljudstva, med katerim je živel in čigar ud je sam bil. Ljudstva, v katerem se srečujeta dva naroda, se medsebojno prelivata, približujeta in odbijata, ljudstva, ki govori dva jezika,

Josef Friedrich Perkonig

ljudstva, za čigar dušo se borita dve kulturi, ena prirojena, druga privzgojena. V notranjem boju za resnico se je Perkonig počasi priboril do jasnosti. Tako je v romanu „Im Morgenlicht“ spoznal: „Kot otrok sem torej moral slišati slovenske pesmi, znal pa nisem nobene, in danes mi je, kakor da sem nekaj zamudil. Tako sem se po lastnih zmotah, ki so seveda izhajale od lažnih prerokov in sploh po tuji krivdi, odčutil drugi (slovenski op. pis.), nič manj lepi duši svoje domovine. Vso mladost mi je duh časa dopovedoval, da ima slovenski jezik pri nas le še manjšo — pravico gosta

in mu je določeno, da za gospodsko mizo molči in se zadovolji s prostovoljno darovano ljubeznijo zvestih privrženecv.“

Pa tudi na slovenski strani Perkonigu niso takoj verjeli, nič čudnega, po tolikih bridkih izkušnjah z drugimi. Tako je „Koroški Slovenec“ leta 1932 zapisal: „Gospod Perkonig! Hvaležni smo Vam za Vaše besede in hočemo verovati v vašo iskrenost. A ne pozabite, da ostajajo vaše lepe besede o miru in spravi zaenkrat samo še besede“. Prišel je za Perkoniga čas bridkih preizkušenj in razočaranj v letih nacistične strahote. Svoja nova spoznanja pa je spremenil tudi v dejanju.

Javno je zapisal, da bi bila Koroška brez Slovencev kulturno revnejša. Približal se je tudi slovenski književnosti. Uvrstil se je med tiste, ki so pomagali največje slovenske pisatelje uvajati v nemško kulturno občestvo s prevodi, ki so umetniško povsem enakovredni originalom. V Perkonigovih kongenialnih prevodih so zaživel v nemški besedi Slovenci Cankar, Tavčar, Milčinski, Kranjec. Z uvodi in esejji je širil poznavanje slovenske književnosti med Nemci. Vso pristno plemenitost Perkoniga izražajo njegove besede v uvodu v „Evropsko pesništvo z Jugovzhoda“, kjer naglašja, da je treba prevajanje v nemščino dopolniti z literaturo teh narodov, v prvi vrsti pa slovenskega in nadaljuje: „Bilo bi zmotno misliti, da je s tem storjena nekemu drugemu narodu usluga ali milost, če drug narod prevede posamezne delce njegovega pesništva v svoj jezik. Četudi bi bilo narodu, katerega delo smo prevedli, dobrodošlo, da pridobi priznanje in upoštevanje svojih duhovnih storitev, ki se med drugim namifesterajo tudi v književnosti, so vendarle v resnici obdarjeni tisti, ki so delo prevedli (v našem primeru mi) s prirastkom pesniške substance“.

Namenoma smo te Perkonigove besede navedli v zvezi s prevodom njegovega romana „Der Honigraub“ v slovenščino. Roman pripoveduje zgodbo starca Lukeža na koroški vasi, ki ima v samotni starosti edino uteho v čebelah. Toda slabo vreme ograža življenje njegovih rojev, Lukež pa nima denarja, da bi živalcam kupil hranilnega in rešilnega sladkorja. Ne da bi zadevo do kraja premislil, da čebelarjem žganja, da se potem opijajo in odpravijo na ropanje sosedovih panjev. Lukež nato občinski odbor obsodi, kar on voljno sprejme, ker ve, da ni prav naredil, obenem pa ga globoko razžali. Eno izmed najbolj markantnih poglavij romana je prikaz, kako oblastni, bogati občinski odborniki eden za drugim z besedami, ki huje kot nož ranijo srce, prizadenejo Lukeža. Toda časi se spremenijo, zapovrsti obiske nekdanje vaške mogočnike nesreča in stiska, dočim se Lukežu nasmeje sreča ter postane premožen. Lukeževo nasčevanje je v tem, da svojim nekdanjim žalilcem povrača hudo z dobrim.

Ta Perkonigov roman je podoben finim vrezanim podobam, s katerimi je njegov oče krasil kovinske dele pušk. O njih pravi, da so izraz „ljubezni za tanke in tihe stvari, potrpljenja pri njihovem upodabljanju: v njih se dogaja prav vse tako dejansko in uročno, vse idilično in demonsko tega sveta — dediščina mojega očeta.“

Rekli bi: druga, samobitna, a prav tako prisrčna in pretresljiva pojava — hlapca Jerneja, ki prav tako kot Cankarjeva, ni last le enega naroda, ampak občečloveška.

In kot je s Perkonigovimi prevodi slovenskih literarnih del bil obogaten nemški kulturni svet, je prav tako s prevodom Perkoniga v slovenščino bila obogatena — naša duhovna zakladnica. a. l.

Flurbereinigung in Kärnten

(Fortsetzung)

Aber an der natürlichen Entfaltung der gewiß vorhandenen Lebenskraft wurde unser Volk durch das Mehrheitsvolk, bzw. durch dessen deutschnationale Regierung gehindert; der kleinere Bruder durfte nicht mehr Lebenskraft entwickeln als es dem größeren Bruder gefiel. Damit also die Kärntner Slowenen nicht zum vollen Selbstbewußtsein als eigenständiges Kulturvolk gelangen könnten, dafür wurde durch die Einführung des utraquistischen Schulsystem vorgesorgt. Das ist keine übertriebene Behauptung. Dem Namen nach hätte die utraquistische Schule die Aufgabe haben sollen, die Erlernung beider Landessprachen zu gewährleisten. Das wollten ja auch immer die Führer der Slowenen, das und nichts anderes. Aber es sollte dabei nach den Gesetzen der natürlichen Vernunft vorgegangen werden, nämlich in den ersten vier Schuljahren sollte Slowenisch die Unterrichtssprache sein und Deutsch als Lehrgegenstand in entsprechender Stundenzahl unterrichtet werden, um dann in den letzten vier Schuljahren zur deutschen Unterrichtssprache überzugehen und nebenbei den Slowenischunterricht in genügendem Ausmaß weiter zu halten. Wie war es an der utraquistischen Schule in den weitaus meisten Fällen in Wirklichkeit? Das Slowenische wurde so stiefmütterlich behandelt, daß von einer eigentlichen Pflege desselben und von einer Erlernung der slowen. Sprache an den meisten Schulen überhaupt nicht die Rede sein konnte. Laut Erlaß des Landes-schulrates für Kärnten von 14. VII. 1872. sollte zwar der Anfangsunterricht in slowenischer Sprache erteilt werden, doch muß vom 2. Schuljahr an die deutsche Sprache als Unterrichtssprache verwendet werden. Vielfach war es dem Belieben des Lehrers überlassen, inwieweit er sich mit der slowen. Sprache beschäftigen wollte. Das slowen. Lied und andere Kulturgüter unseres Volkes wurden überhaupt nicht oder in einem nicht nennenswerten Maß gepflegt. Schreiber dieser Zeilen hat zur Zeit der Monarchie eine 2-klassige und eine 3-klassige Schule in slowenischen Gemeinden besucht. In der ersten waren nur die paar Kinder eines Lehrers deutsch, in der zweiten noch ein paar Kinder von Beamten. In der 2., bzw. in der 2. und 3. Klasse waren stockdeutsche Lehrer, ohne eine Spur der Kenntnis des Slowenischen; es ist klar, daß von der Pflege der slowen. Eigenart und Kultur keine Rede war, nicht einmal von der Erlernung der slowen. Muttersprache, geschweige denn, daß die slowen. Kinder in einer solchen Schule Achtung und Hochschätzung der Kultur des eigenen Volkes hätten gewinnen können. Die ganze Schulzeit haben wir kein einziges slowen. Lied gelernt. Man nehme sich auf deutscher Seite einmal die Mühe und forsche nach, wieviel Raum der slowen. Sprache und dem slow. Lied in einer Volksschule wie z. B. in St. Margarethen i. Ros. zugeteilt war; es sind ja noch genug leben-

de Zeugen da, die nicht schwer zu erreichen sind.

Man suche doch einmal in allem Ernst sich die Frage zu stellen und zu beantworten: Wieviel Lehrer waren denn da, die aus ihrem Bildungsgang genügende Kenntnis des Slowenischen und die erforderliche Achtung vor der Kultur des slowen. Volkes in ihren Lehrberuf mitgebracht haben, denen die Pflege der slowen. Eigenart nur einigermaßen am Herzen lag? Dank der deutschnationalen Herrschaft und dem in der Lehrerbildungsanstalt herrschenden deutschnationalen Geist konnte das slowen. Volk fast überhaupt keinen eigenen Lehrer bekommen; seit dem Jahre 1907 wurden Kandidaten aus slowen. Familien überhaupt nicht aufgenommen und mußten außer Landes nach Marburg studieren gehen. Die Bildner und Erzieher der slowen. Kinder waren der weit überwiegenden Mehrzahl nach, ebenso wie im deutschen Sprachgebiet, deutschliberal gesinnte Lehrer, die sich zur Aufgabe setzten, die ihnen anvertrauten Kinder der Lebensform des slowen. Volkes zu entfremden und in die deutsche Sprach- und Kultur-gemeinschaft hinein zu zwingen. So diente tatsächlich das System der utraquistischen Schule, wie es in Wirklichkeit gehandhabt wurde, als Instrument zur Förderung der Germanisierung. Durch die utraquistische Schule hat der deutsche Liberalismus dem slowenischen Volkstum Gewalt angetan, hat ihm sozusagen die Lebensader durchschnitten, indem er das organische Hineinwachsen der slowen. Jugend in die Sprach- und Kultur-gemeinschaft des eigenen Volkes wesentlich hinderte und vielfach direkt unterband. Jedenfalls wurde die slowen. Sprache und Kultur in diesen Schu-

len meist als etwas minderwertiges, kaum beachtenswertes hingestellt und viele Kinder brachten aus dem Schulunterricht die Meinung mit ins Leben, daß es in Kärnten keine andere Kultur gebe als die deutsche.

Übrigens hat diese unerhörten Zustände im Südkärntner Schulwesen und den ununterbrochenen, zähen, aber angesichts der deutschnationalen Übermacht aussichtslosen Kampf der slowen. Volksgruppe um ihre im Naturgesetz und im Staatsgrundgesetz verankerten Lebensrechte schon der Prälat Val. Podgorc vor 24 Jahren in einer eigens für die deutsche Öffentlichkeit bestimmten, darum deutsch geschriebenen Schrift mit dem Titel »Die Kärntner Slowenen«, geschildert, worin er in einem eigenen Kapitel vom Laidensweg der Kärntner Slowenen in der Schulfrage ausführlich spricht. Daraus ist klar ersichtlich, wie die Kärntner Schulbehörden unzählige Petitionen von Ortsschulräten, Schulgemeinden, Gemeindevertretungen usw., zwischen 1874–1890 vom Landes-schulrate abschlägig beschieden haben und Rekurse vom Unterrichtsministerium abgewiesen wurden. Prälat Podgorc war gewiß ein Mann, wie selten einer dazu berufen, da er die Verhältnisse aus eigenem Erleben kannte und an seiner eigenen Familie die verderblichen Auswirkungen dieses dem Naturrecht widersprechenden Schulsystems erfahren hatte, wie er selbst gelegentlich mit wehmütigem Herzen bekannte. Dazu ein Mann, dessen österreich. Patriotismus wohl niemand anzweifeln dürfte und der selbst mitten im harten Kampf um die Grundrechte seines schwer bedrängten Volkes stand. Tief zu bedauern ist nur und das ist die Schuld der deutschen Öffentlichkeit seit jeher, daß man über derlei aufklärende slowen. Schriften zur Tagesordnung übergeht.

(Fortsetzung auf Seite 8)

SLIKE IZ KAIRA

Česa nisem videl od polnoči do treh
(Opisuje g. Vinko Zaletel)

Ko sem se ponoči sprehajal po kairskih ulicah, sem pričakoval, kako bom srečaval kake pijance, ki se bodo iz premnogih gostilnic in barov kričaje vračali domov. Toda vso noč nisem našel niti enega pijanega človeka. Izmed tisočev, kar sem jih srečal, niti enega! Kar sram me je postalo, ko sem pomislil na naše razmere. Koliko pijančevanja je pri nas, kakšen hrup in pijano petje slišim pri nas ponoči, koliko prometnih nesreč povzroči pri nas prav alkohol!

Muslimani imajo po svoji veri prepovedano uživati vsak alkohol. Mohamed ni bil neumen človek in je razne zdravstvene, higienične predpise postavil kot verske zapovedi: n. pr. prepoved svinjskega mesa, prepoved alkohola, umivanja, obrezo. Te važne in koristne zapovedi je pravzaprav prevzel od Judov. Muslimani se na splošno drže tega. Zato razumemo, da je perzijski šah Reza Pahlevi, ko je bil na uradnem obisku na Dunaju, na zdravice s kozarcem vina sicer napil, pa kozarec postavil

na mizo in nič izpil. Muslimani, ki ne izpolnjujejo strogo predpisov, pa vsaj to drže, da do sončnega zahoda ne pokusijo alkohola. Tudi Evropejec je radi vročine in zdravja nasvetovano tako. Žganje je tam skoro nepoznano, za Evropejce oz. Amerikance imajo whisky. Trto imajo v Egiptu, toda vino pridelujejo le nemuslimanski felahi (kmetje). Bolj jedo grozdje ali pa ga posuše za rozine. Pivo je dobro in poceni in naš p. Jozafat je za egiptovsko pivo zelo navdušen. Sicer pa pijejo coca colo, oranžade in razne sadne sokove in revni seveda vodo, ki jo pa morajo tudi kupiti pri raznašalcih vode. Seveda je skoro ne-uzitna, če ni shlajena. Ogromno je prodajalcev brezalkoholnih pijač, po cestah, vlakih, avtobusih, v uradih. Ko sem v banki radi strogih deviznih predpisov precej časa čakal na denar in se potil, sem bil kar hvaležen, da sem lahko vročino in žejo preganjal s hladno oranžado.

Največ pa popijejo – kave. To je pravzaprav njihova narodna jed in pijača. Z

njo postrežejo v vsaki hiši, jo raznašajo povsod, uradnik jo ima pred seboj. Najbolj priljubljeno »delo« Arabcev je sedeti ob cesti pri kavi in opazovati ljudi.

Pravijo, da je revščina vlačuga, vzrok mnoge nemorale. Po vtisih iz Egipta ne bi rekel tega. Cesar nisem ponoči nikje videl, je nedostojnost. Vsaj če primerjam z našimi mesti in trgi, z našimi razmerami, z našimi »parčiki«, z našimi »izletji« z motorji, z našimi kopališči in »sezonomi«, je velika razlika. Če pomislimo mi na Orient, imamo navadno pred očmi razkošje, hareme, plesočo Salomo, čarobno pijačo ljubezni. O, je tudi to res. Kdor kaj ve iz privatnega življenja bivšega egiptovskega kralja Faruka – in Egipčani si upajo sedaj marsikaj povedati –, se mora zgroziti. Toda to je le en del življenja, to so izjeme, resnično življenje pa je prekruto za take pustolovščine. Ne mislim tukaj tudi na one, o katerih sem zadnjič pisal, ki se vozijo s Cadillacom uživati noč v hotel Semiramis. Ampak na preprosto arabsko ljudstvo.

Arabci so zelo dostojni v obleki. Četudi so mnogi raztrgani in umazani, nedostojni pa nikoli. Arabska vrhnja obleka je pri moških in ženskah do tal segajoča halja, ženske pa imajo še »išar«, nekaj plašč, ki zavije celo osebo, kot si navadno predstavljamo svetopisemske osebe. Mi »kulturni« ljudje preganjamo vročino s tem, da imamo čimmanj obleke in čimveč golote, zato vidimo danes pri nas v kopalnih oblekah ljudi ne le v kopališču, kar je razumljivo, ampak že pri delu na polju ali na cesti. Vsem Egiptu, kjer je mnogo bolj vroče, nisem n. pr. videl nobenega delavca, ne na polju, ne pri javnih delih na cesti in pri železnici, razgaljenega. Torej golota ni toliko zadeva vročine, ampak bolj navada in čut dostojnosti.

Da so ženske rade lepe, je naravno, so pač Evine hčerke. Toda v Orientu še bolj. Zdi se mi, da se hočejo vsaj z lepoto uveljaviti, ker so sicer manjvredne, neizobražene in nimajo vplivnih služb. Ljubijo pisane, raznobarvne obleke, našite z zlatom in srebrom, različnim rožami, nosijo zapestnice, uhane, obročke, verižice. Tudi najrevnejša ima nekaj lišpa, četudi vrednega le par piastrov. Bogate pa imajo v svojem nakitu celo premoženje. Naj imajo to veselje. Zdi se mi bolj naravno kot pri nas, kjer ima lepotičje še drug pomen.

Seveda obleka še ni vse. Bolj me je začudilo, ko ponoči nisem videl vsaj pri domačinih, nobenih ljubavnih parov. Ženski ponoči ni videti veliko, tudi v hotelih nisem videl ponoči nobene ženske postrežnice, ampak le moške. Četudi je žena v arabskem svetu brezpravna ali vsaj manjvredna, vendar je v javnosti nedotakljiva. Njena pravna čast se ceni mnogo višje kot pri nas. Fant si ne upa dotakniti dekleta ali moč tuje žene, tako prednost bi lahko drago plačal, včasih tudi z življenjem. Dekle zapeljati se šteje med najhujše zločine, včasih so se kaznovali s smrtjo. Zato so nezakonski otroci nepoznani. Gorje dekletu, ki bi prodala svojo čast! Včasih so jo zaklali ali zazidali, danes pa jo vsaj izključijo iz družine.

(Dalje na 4. str.)

FRAN ERJAVEC:

277

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Da je ohranila nemščina še mnogo prejšnje veljave, je kaj lahko razumljivo, kajti pred prihodom Francozov je bila pri nas sploh vsa javna uprava nemška, ogromna večina uradnikov je bila nemška in tudi redki Slovenci, ki so bili že tedaj v upravnih službi, niso znali slovensko uradovati, ne glede na to, da spriči nemile dotedanje usode našega jezika v tem času slovenščina še niti ni bila dovolj razvita za naglo uradno poslovanje. V deželo prišedši novi uradniki pa seveda niso znali ne nemško in ne slovensko, pač pa mnogi poleg francoščine še italijansko, zato so si pogosto pomagali tudi s to. Prav nobenega dvoma pa ni, da bi bila zavzemala slovenščina (poleg francoščine) vedno važnejše mesto v vsej javni upravi, ako bi bili ostali Francozi dlje časa v deželi. To nam dovolj jasno dokazuje že spoštovanje, ki so ga Francozi pokazovali do jezika večine ilirskega prebivalstva in pa njihova skrb za gojitev slovenščine v šolah, s čimer bi si bili vzgojili kmalu dovolj slovenščine zmožnega domačega uradništva. Kako »pofrancozenje« osvojenih dežel Francozom niti na misel ni nikoli prihajalo, kakor n. pr. Avstrijcem ponemčevanje, temveč so francoski vojaški in civilni oblastniki povsod, kamor so prišli, spoštovali jezik dotičnih narodov. Po izrečnem Marmontovem ukazu so se n. pr. morali tudi vsi francoski častniki učiti »ilirščine« ter je za njih poučevanje po zval iz Dubrovnika prof. Sivriča. Celo francoski uradni list je toplo pozdravljal sleherni napredek v razvoju naše slovenske književnosti in v Parizu je izšel izveček

iz Kopitarjeve slovenske slovnice. Celo avstrofilski Kopitar je moral tedaj navdušeno priznati, da »delo kipi« na narodnem področju. Sploh je v Iliriji vsa kulturna politika Francozov očitno kazala na to, da so imeli namen dati slovenščini (poleg francoščine) vprav vodilno vlogo, čim bi bili ustvarjeni potrebni pogoji in bi bile odstranjene neštete nepremostljive ovire, ki so tedaj še obstajale za to.

Ko je prispel Marmont v pozni jeseni l. 1809. v Ljubljano, so bili po vsej priliki edini Slovani, ki jih je on poznal, Dalmatinci, kjer je bil dotlej guverner in kjer se je tudi krepko zavzemal za njih jezik ter je naravnost pospeševal razvoj srbohrvaščine. Ko je začel sedaj v Ljubljani organizirati novo Ilirijo, je sklenil takoj odkazati tudi slovanščini primerno mesto in je računal, da mu bodo pri tem pomagali zlasti Dalmatinci, ki so pa imeli pred očmi seveda svojo »ilirščino«, to je srbohrvaščino, in sicer v njenem književno najbolj razvitem dubrovniškem narečju. Glede na to je vladala v tem oziru prve mesece velika zmeda in nejasnost, kajti Marmont je bil z ostalimi vodilnimi francoskimi oblastniki vred predvsem odvisen od svojih dalmatinskih svetovalcev, a edini Slovenec, ki je imel tedaj v Ljubljani jasne poglede na to vprašanje, je bil pesnik V. Vodnik za katerim je pa stal na Dunaju naš veliki jezikoslovec J. Kopitar, ki je z vprav strastnim zanimanjem zasledoval vsak najmanjši pojav v domovini, zlasti z jezikovnega vidika.

Kopitar je že dotlej mnogo razmišljeval o jezikovnih vprašanjih južnih Slovanov in je prihajal do zaključka, da spadajo vsi kajkavski Hrvatje (t. j. v Iliriji nekako severno od Kolpe) jezikovno še k Slovincem, a od tam dalje že čisto prevladuje srščina, tako da spada k hrvaščini dejansko le maloštevilno čakavsko narečje. Glede

na to vprašanje, je bil pesnik V. Vodnik, za katerim naroda: na severozapadu Slovenci, na jugovzhodu pa Srbi. Nasproti takemu umevanju so stali prvi Marmontovi dalmatinski svetovalci v kulturnih zadevah, ki so imeli pa pred očmi le skupni »ilirski« jezik za vse ilirske Slovence in ki naj bi bil praktično seveda srbohrvaščina (med take Dalmatince je n. pr. spadal tudi pravkar omenjeni prof. Sivrič). Glavni Marmontov svetovalec v vseh kulturnih zadevah je bil pa italijanski benediktinec Raf. Zelli, doma iz Viterba v Italiji (Zois ga je imenoval »globokoumnega in ljubeznivega moža«). Ta je bil za časa Marmonta ravnatelj zadrškega liceja (namestil pa ga je tu že prejšnji avstrijski guverner grof P. Goess) in je poučeval tudi samega maršala v kemiji. Tudi njegova je pozval meseca aprila l. 1810. Marmont v Ljubljano in mu poveril vodstvo vseh ilirskih prosvetnih zadev, ki naj bi jih bil vodil sporazumno z glavnim cenzorjem Benincasom.

V takih okoliščinah je vse kazalo na to, da postane v Iliriji srbohrvaščina deželni pismeni jezik. Ko so l. 1810 pripravljali šolsko uredbo, je zato Kopitar nekoliko razočaran pisal (20. XII.) Dobrovskemu: »V Ljubljani mislijo napraviti ilirščino, ne kranjščine za jezik nižjih šol in za pismeni deželni jezik«, ter zagrenjeno dodal, »da bomo morali Slovani večno nositi sramotne verige tevtonske (t. j. nemške) nemarnosti«. Toda Francozi se s Zellijem vred vendarle niso hoteli prenatlagiti in so po vsej priliki uradno vprašali za mnenje, kako bi se dal od Beljaka do Kotora uvesti enoten uradni jezik, še pesnika Vodnika, ki je veljal pač za najbolj pristojnega izvestitelja v domačih jezikovnih vprašanjih ter je bil že ves čas glavni pomočnik nove vlade v vseh takih zadevah.

(Dalje prihodnjič)

CELOVEC

Dr. Franc Cigan — srebrnomašnik

Dne 7. julija 1935, torej pred 25 leti, je bil posvečen za duhovnika dr. Franc Cigan, profesor glasbe na Gimnaziji za Slovence v Celovcu. Svoje študije je izpopolnil na univerzi v Gradcu, kjer je tudi dosegel doktorat.

Prof. dr. Cigan je zelo priljubljen kot vzgojitelj, ne le v šoli, ampak tudi izven šole, kot je pokazal nedavno koncert Slovenske gimnazije. Tako smo dobili pred nekaj dnevi pismo nekega njegovega dijak, ki pravi med drugim: »Ker nismo zmožni, mu njegov trud povrniti, prosimo, da ga poplača Bog!«

Vnetemu duhovniku in vrlemu vzgojitelju tudi mi želimo še mnogo let zdravja ter obilo uspehov in božjega blagoslova pri delu!

(† Stefan Andrecs)

V Celovcu smo minuli petek pokopali znanega železninarja iz Karfreitstrasse Stefana Andreca. Rajnega so poznali daleč naokrog, ker je bil izredno ustrezljiv trgovec in je tudi rad govoril slovensko. Rodom je bil rajni iz Prekmurja v Jugoslaviji, iz preproste kmečke družine. Začel je izključno s svojo pridnostjo in se še s svojo vestnostjo kmalu osamosvojil in zaslovel posebno pri rokodelcih in kmetih kot železninar-strokovnjak. Po prvi svetovni vojni se je poročil z Ziljanko Terezijo Janschutz z Brda pri Šmohorju, ki je dobra teta Cvitarjeve družine v št. Jakobu v Rožu. Zadnja pot uglednega trgovca je bila dostojanstveno lepa. Spremljali so ga trgovci-vrstniki in številni znanci od blizu in daleč. Naj rajni počiva v Bogu, žalujči soprogi pa izrekamo iskreno sožalje.

Spremembe v vodstvu „Dravskih elektrarn“

V okviru posebne slovesnosti se je od uslužbenec Družbe „Dravske elektrarne“ (Oesterreichische Draukraftwerke A. G.) poslovil član načelstva dr. Karl Krebs, ki je zaradi dosega starostne meje stopil v zaslužni pokoj. Od ustanovitve družbe naprej je bil dr. Krebs član načelstva in je skupno s svojim kolegom dipl. ing. Wernerjem (ki ostane še naprej v načelstvu) podjetje iz nekdanjih skromnih začetkov vodil do njegovega sedanjega obsega. Ta razvoj Dravskih elektrarn v največjega proizvajalca električne energije v Avstriji je v prvi vrsti pripisati načrtnemu delu načelstva.

Za naslednika dr. Krebsa je po sklepu nadzornega sveta z dne 29. 6. 1960 bil imenovan dose-danji komercialni direktor, dipl. gospodarstvenik Gaston Kugler, ki je že prevzel posle. Novemu članu načelstva želimo pri njegovem delu obilo uspeha!

Novomašniški blagoslov v Mohorjevi hiši

Minuli torek je bila Mohorjeva hiša v Celovcu pozorišče družinske slovesnosti. Štirje mladi sinovi našega rodu, č. g. Ignac David, Martin Hotimic, Viktor Omelko in Jože Ropitz, ki so prejšnjo nedeljo iz rok prevz. škofa dr. Köst-

Slike iz Kaira

(Nadaljevanje s 3. strani)

Zelo sem se začudil, ko sem v zavodu slovenskih šolskih sester v Kairu, kjer je toliko deklet, videl mlade Arabce kot posle; tam moški pomivajo, pometajo, perejo. Vprašal sem, kako je to mogoče. Pa mi je rekla s. Franka, ki je že 40 let tam, da še nikoli ni doživela v zavodu kaj nedostojnega, noben Arabec nima nič opraviti z dekleti, niti ji ne razodeva kakih srčnih izlivov ljubezni. Vse to imajo prihranjeno za zakon. Pokazala mi je 20-letnega Arabca-muslimana. Kadar ima prosto, gre brat svoj koran (muslimansko sveto pismo). In kako zbrano, pobožno moli pri koranu, da ga nobena reč ne odvrne. Ima mlajšo sestro in je rekel, če bi se kaj spozabila, da jo ubije.

O, tudi v Egiptu gre marsikaj drugače, se pač modernizira. Nekaj je boljšega, nekaj pa slabšega. In s to evropeizacijo, amerikanizacijo, modernizacijo se slabša tudi morala. Kjerkoli se v tem oziru slabša, sem spoznal evropski vpliv. Predvsem s kinom. Zapadni filmi prinašajo povsem drugo pojmovanje, goloto, svobodno ljubezen. Dalje ilustrirani časopisi, knjige. In ker se Egipčani vedno bolj po evropsko oblačijo, ima večji vpliv moda. Evropska vlemesta nasičujejo Egipt s svojo kozmetiko, tekstilom, z na čutnost udarjenim blagom. Trgovina, business, ne pozna morale, ampak le dobiček.

Pri nas na Koroškem

nerja prešli mašniško posvečenje, so prišli v kapelico Mohorjeve družbe. Fantje in dekleta so jim v pozdrav zapeli priljubljeno pesem: Novomašnik bod pozdravljen!, na pragu hišne kapele pa jim je mil. g. kanonik Zechner izrekel dobrodošlico. Posvetili ste svoje življenje Bogu - je dejal - in čaka vas mnogo dela, kajti Gospodova njiva je velika, delavcev pa malo. Prav posebno pa vas željno pričakuje naše verno ljudstvo, iz katerega so izšli in se posvetili za vse življenje, da ga vodite k Bogu. - Sledile so prisrčne deklamacije fantov in deklet, ki so novomašnikom izročili rož. Nato so bile pete litanije, pri katerih so z angelsko čistimi glasovi odpevali zbori obeh internatov. Prijetno slovesnost je zaključil novomašniški blagoslov.

ČIRKOVČE

(Izredna lovka sreča)

Naš lovec Fevnik Maks je šel v nedeljo zjutraj zelo zgodaj na lov na srnjaka v Komelj. Na Kurnikovem ozemlju na travniku zapazi razrito zemljo. Misli si, kdo tukaj zemljo rija, to mora biti gotovo kakšna roparska žival. Puško pripravljeno na strel, išče in išče po gozdu, pa nenadoma zagleda v grmovju neko črno pošast. Tiho se približa do grmovja, zapazi velikega divjega merjasa. Puška počni in divjak se zvali, naenkrat zopet vstane, še en strel in žival smrtno zadeta obleži. Naš junaški lovec se mu približa in še noče prav verjeti, da leži pred njim velik divji merjasec. Lovsko društvo Blato ga je potem dalo na ogled ljudstvu pri mesarju Možini v Pliberku, kjer ga je ljudstvo občudovalo in ogledovalo z velikim zanimanjem. To je res za lovca nekaj izrednega, res lovski ponos. Gotovo, če bi ga ustrelila kakšna višja osebnost, bi bilo gotovo veliko ovacij in gratulacij. Vaščani Maksu čestitamo k njegovi lovski sreči in upamo da nas povabi na pojedino.

PLIBERK

(Blagoslovitev novega oltarja)

Zavetnika pliberške fare sta sv. Peter in Pavel in zato njun praznik v Pliberku posebno slovesno praznujemo. Navadno tudi s pranganjem, letos pa nam ga je dež preprečil. Toda na njun praznik smo imeli izredno slovesnost: blagoslovitev novih oltarjev.

Naš g. župnik Alojzij Kulmež je že znan goreči prenovitelj cerkva. Farno cerkev in podružnice bi rad napravil kar najlepše in čim hitreje, čeprav je treba za te stvari veliko denarja. Prenovil je že šmarješki oltar in zvonik in streho farne cerkve. Sedaj pa se je lotil najbolj pereče zadeve: novi glavni oltar farne cerkve.

Vsak, ki ima kaj čuta za lepoto, umetnost, je uvidel, da prejšnji oltar ni bil lep. Bilo je pač mizarско delo iz časa, ko so mnogo lepih baročnih oltarjev vrgli iz cerkva jih nadomestili z gotskimi podobami, ki so pa brez vsake umetnosti. Seveda se človek tako navadi klobuka, da ga hoče nositi tudi ko je že preluknjan, in svoje stare fajfe tudi nihče noče zamenjati z novo. Tudi Pliberčani smo se navadili starega oltarja in zato mnogi tako žalujejo za njim. Večkrat je za zdravje potrebna operacija in take hude operacije se je lotil naš g. župnik in v tem oziru je bil res pogumen in odločen.

Novi glavni oltar smo dobili iz župnije Irschen v Dravski dolini. Kip Dobrega pastirja, ki je sedaj namesto Srca Jezusovega, smo si sposodili v St. Peter im Holz nad Spittalom, kjer je včasih bilo rimsko mesto Theurnia. Pozneje pride tja nov kip Kristusa Kralja. Kipa sv. Petra in Pavla so dobili iz Kappel am Krapfeld. Četudi so oltar in kipi iz različnih krajev, vendar se tako ujemajo, kot bi bilo vse enotno narrejeno. Prenovljen je tudi Marijin oltar v sredi cerkve, ki je kar čudovito lep. Prenovljena sta tudi prižnica in krstni kamen.

Takih prenovitev se ne more noben župnik sam lotiti, ampak mora imeti dovoljenje od škofije in od strokovnjaka za umetnost (Denkmalamt). Po načrtih deželne konservatorja dr. Hartwagnerja je vse prenovitve izvršil mojster Campidell iz Celovca. Restavratorju za to delo čestitamo! Prenovljene stvari je ob asistenci pliber-

ških gospodov in vogrškega provizorja blagoslovil škofijski kancler dr. Kirchner. V nemški pridigi je govoril o pomenu oltarjev in izrazil zadovoljnost nad tako posrečeno prenovitvijo: tudi prevzvišeni g. škof so ob svojem obisku pohvalili novi oltar. Slovensko pa je pridigal g. župnik sam. Porabil je besede sv. pisma: »Gorečnost za Tvojo (božjo) hišo me razjeda.« Zahvalil se je vsem, ki so kakorkoli sodelovali pri obnovitvi cerkve.

Med sv. mašo sta krasno prepevala združeni slovenski in nemški zbor pod vodstvom g. prof. Miheliča. Slovesnosti sta prisostvovala tudi g. deželni konservator dr. Hartwagner in restavrator g. Campidell.

Pridite sedaj še iz drugih župnij pogledat našo župno cerkev in če cenite lepoto, boste gotovo prijetno presenečeni nad sedanjostjo lepoto. Če bi bila seveda vsa cerkev prenovljena in prebarvana, bi pač glavni oltar prišel še lepše do izraza, toda zaenkrat je to precej, saj so ti prenovitveni stroški znašali nad 80.000 šil. Bog plačaj darovalcem!

ZIHPOLE

(Iz farne kronike)

Na nedeljo Srca Jezusovega je bilo prvo sv. obhajilo naših malih. Prvikrat so pristopili k mizi Gospodovi štirje fantki in tri deklice.

Pri Bavšu v Dolči vesi so dobili čedno deklico. Krstili so jo v farni cerkvi za Jože, po njeni stari mami.

Bilo je tudi nekaj porok. Pogreb pa je bil zadnji na belo nedeljo. Sicer pa še kar dobro gospodarimo.

ŠMARJETA V ROŽU

(Nenadna smrt župana Andreja Woschitz)

Minuli četrtek zvečer se je smrtno ponesrečil z motornim kolesom g. Andrej Woschitz, naš župan. Ko je odhajal z dela pri

Spomini na kmetijsko šolo v Tinjah

(Piše gojenec Francej L.)

Že so kar trije meseci, odkar smo zapustili Kmetijsko šolo. Vendar se še večkrat spomnim na vesele urice, katere sem preživel skupno s fanti in predstojniki.

Hitro je minilo teh 5 mesecev šole. Saj smo imeli tudi dosti stvari na razpolago, da nam ni bilo dolgčas, delo in učenje sta se vrstila. Na kratko bom povedal, kako smo preživljali ta tečaj.

Ko smo dospeli 4. novembra vsi z nabasanimi kovčki v Tinje, so nas prav prijazno sprejeli. Ko sem prišel jaz, je ondi že bilo 8 fantov. Z nekaterimi sem se že prej poznal, z ostalim pa sem se tudi kmalu spoprijaznil, čeprav smo bili iz vseh krajev nabrani, iz št. Jakoba v Rožu, iz Radiš, Vogrč, Šmihela in iz Suhe. Še isti večer smo imeli vajo za petje za prihodnji dan. Nato smo se navečerjali opravili večerno molitev in se podali spat. Naslednji dan smo imeli zjutraj sv. mašo, ki so jo darovali mil. g. prelat dr. Blüml. Imeli so tudi lep nagovor, v katerem so posebno poudarili kakšno korist nudi in kakšen pomen ima ta šola. Z Bogom začni vsako delo, da bo dober uspeh imelo. Zato smo tudi mi naš tečaj začeli z Bogom.

Nove maše v naših krajih

Dne 10. julija bosta dve novi maši v naših krajih:

V ŠT. LIPŠU pri Ženeku bo daroval svojo prvo duhovniško daritev č. g. Viktor Omelko. Pridigar bo č. g. župnik Andrej Karicelj iz št. Jakoba v Rožu.

V METLOVI v Podjuni pa bo prvič pristopil k oltarju božjemu č. g. Jože Ropitz. Pridigar bo č. g. France Božič, kaplan v Velikovcu.

Č. g. Viktor Omelko je bil rojen 4. junija 1935 na Tihoji v fari št. Lipš pri Ženeku, iz trdne kmečke družine, kot sedmi izmed osmero otrok. Obiskoval je dvorazredno ljudsko šolo v št. Lipšu. Leta 1949 je stopil v deško semenišče na Plešivcu, kjer je dovršil gimnazijo ter maturiral leta 1955. Nato se je odločil za duhovski stan ter stopil v bogoslovje krške škofije, ki ga je dovršil letos in bil v Celovcu dne 3. julija 1960 posvečen v mašnika.

Č. g. Jože Ropitz se je rodil dne 16. aprila 1936 v Metlovi, fara Kazaze, kot najmlajši v železničarski družini, ki jo je Bog obdaril s petimi otroki. V letih 1942 do 1947 je obiskoval ljudsko šolo v Kazazah, v jeseni leta 1947 pa je bil sprejet v deško semenišče na Plešivcu. Tam je dovršil gimnazijo in položil maturo leta 1955. Nato je sledil klicu Gospodovemu ter vstopil v celovško bogoslovje. Malo pred dovržitvijo duhovskih študij ga je hudo prizadela smrt očeta. Dne 3. julija je prejel mašniško posvečenje v celovski stolnici.

podjetniku Ortnerju v Borovljah, kjer je bil zaposlen, je kljub počasni vožnji z motornim kolesom tako nesrečno padel, da je zadobil težki pretres možganov in so ga morali prepeljati v bolnico, kjer je še isti dan podlegel poškodbam. Pokopali smo ga minulo soboto na farnem pokopališču ob izredno številni udeležbi ljudstva od blizu in daleč. Pokojnik je bil spoštovan mož in so ga zaradi njegovega mirnega in umerjenega značaja vsi cenili. Bil je tudi zvest bralec slovenskih krščanskih listov. Težko prizadeti vdovi in štirim otrokom izrekamo iskreno sožalje.

In tako so minevali dnevi, vsak dan pa so prihajali profesorji k nam poučevat. 15. novembra pa so se preselili v Tinje preč. g. Wutte. Tudi s tem gospodom smo si kar kmalu postali dobri prijatelji. V veselju in zadovoljstvu so potekali dnevi in tako se nam je tudi bližal Miklavžev večer. Ko so nam predstojniki povedali, da bo tudi nas obiskal sv. Miklavž, je vsak malo pomislil, kaj bo? Ali ga bo Miklavž pokaral ali pohvalil? Pa vseeno smo imeli še vsi nekam mirno vest.

Ko smo se na Miklavžev večer zbrali v jedilnici in čakali njegov prihod, smo medtem časom peli pesmice. Naenkrat se odpro vrata in vstopil je Miklavž.

Najprej nas je skupno pokaral, potem pa še vsakega posebej. In tako je moral vsak slišati svoje grehe. Smo si mislili, da bo samo nas pokaral, pa tudi predstojniki so morali nekaj slišati. No pa tudi ni bilo tako hudo, saj smo dobili tudi darila. Lepo in mirno je potekel ta večer in vsi smo si želeli, da bi ga mogli tudi doma tako obhajati.

Ob priliki pa še kaj več!

Razprodaja blaga
zaradi likvidacije

15 odst. popusta dobite pri nakupu vseh komadov pohištva

V MÖBELHAUS RUDOLF SLAMA
Klagenfurt, St. Weiterstraße 15

Po oblasteh odobrena razprodaja do 31. avgusta 1960

Lucerna — dobra krmska rastlina

Lucerna je krmska rastlina, ki nam da redno bogate pridelke. Tudi v hudi suši ne odpove tako hitro in donša celo tedaj dobre in zadovoljive pridelke. Spričo tega se pridelovanje lucerne vedno dobro izplača.

Lucerna ali nemška detelja, kot jo tudi imenujemo, traja lahko na istih tleh šest do dvajset let. V toplih, sončnih legah in na rodovitnih tleh pa traja tudi dalj časa.

Najbolje uspeva lucerna v taki zemlji, v kateri je spodnja plast prepustljiva, kjer zemlja ni mokra in močvirna in kjer je podtalna voda v zadostni globini; visoko stoječe talne vode ne prenaša. Zemlja mora vsebovati mnogo apna. Tudi zemlja, kjer so pravkar opustili vinograde, je za pridelovanje lucerne močno prikladna.

Zemljišče mora biti čisto, dobro in globoko zrahljano ter temeljito pognojeno. Nikdar ne smemo sejati lucerne v zane-marjeno njivsko zemljo. Še najbolj odgovarja lucerni taka njiva, na kateri je rastla prej kaka okopavina, kot n. pr. krompir. Za okopavine moramo zemljo vedno dobro obdelovati in gnojiti. Ko okopavine spravimo, je zemljišče v zelo dobrem stanju in je za setev lucerne povsem prikladna.

Lucerni moramo zadostno gnojiti. Gnojenje z dušikovimi gnojili lucerni ni potrebno, ker spada lucerna med one rastline, ki sprejemajo po svojih bakterijah v gomoljčkih na koreninah čisti zračni dušik. Tako nam zbere lucerna še več dušika, kakor pa ga sama potrebuje. S tem nabranim dušikom se okoristijo one rastline, ki jih sejemo in pridelujemo za lucerno. Nuditi pa moramo lucerni zadostno količino apna, fosforne kisline in kalija. Zlasti apno je za povoljno uspevanje lucerne neobhodno potrebno. Če primanjkuje zemljišču apna, ga moramo spraviti v zemljo in to na založbo že takrat, ko pridelujemo na njem okopavine. Na ta način mu damo možnost preiti v globje zemeljske plasti, ki so za rast lucerne najbolj važne. Njene korenine segajo 1 do 5 m globoko. Za časa suše lahko črpajo potrebno vlogo iz spodnjih zemeljskih plasti.

Ker sejemo lucerno redno in pravilno le za okopavinami, ki odzamejo zemlji velike količine kalija, ji moramo zadostno gnojiti s 40 odstotno kalijsko soljo. Kalijsko sol in superfosfat lahko zmešamo in skupno trosimo ob mirnem vremenu. Gnojila, zlasti kalijsko sol, moramo pred uporabo drobno razdrobiti in nato po vsej površini enakomerno raztrositi, kajti gnojila morajo biti po vsej njivi enakomerno razdeljena. Že pred setvijo gnojimo lucerni s Thomasovo žlindro, lahko pa tudi s superfosfatom ali pa kostno moko. Najbolje je pač gnojilo, ki vsebuje mnogo apna.

Gnojenje s kalijevimi gnojili na založbo bi bilo negospodarsko in je zato najboljše gnojiti lucerni vsako leto s kalijsko soljo že zgodaj spomladi. Od količine vsakokratnega pridelka lucerne je odvisno, kakšne množine umetnih gnojil naj trosimo. Navadno pa računamo na 1 ha 200 do 300 kg 40 odstotne kalijske soli in pa 300 do 350 kg superfosfata ali pa Thomasove žlindre. Čim več rastlinskih krmilnih snovi odzamejo pridelki vsako leto, tem več jih moramo zopet redno vrniti vsako leto, da nam ostane pridelek na isti višini. Ako redno temeljito ne gnojimo, potem se zem-

lja prav kmalu izčrpa in višina pridelka začne prav znatno padati.

V zadostno pognojeno in dobro pripravljeno zemljo posejemo lucerno šele tedaj, ko se je zemlja že enkrat zadosti ogrela in ko se ni več bati slane. Lucerno sejemo samo zase ali pa med žito, kot vse druge detelje. Samo zase sejemo lucerno tedaj, če je zemlja dovolj čista; ako pa zemljišče ni dovolj čisto in se je bati, da bi plevel mladim rastlinam škodoval, jo sejemo med oves ali ječmen. Te rastline, med katere sejemo lucerno, imenujemo zaščitne rastline. Pokositi jih moramo pravočasno in še zelene, ker bi se sicer mlade rastline zaradi pomanjkanja svetlobe in zraka med njimi zadušile. Za en hektar potrebujemo približno 26–30 kg lucerninega semena, ki mora biti prvovrstno in dobro očiščeno. Vedno je bolje, da jo sejemo bolj gosto, kot pa preveč redko.

Za časa rasti moramo lucerno redno oskrbovati. Zgodaj spomladi — če je mogoče tudi že jeseni — moramo starejše lucernišče pred gnojenjem pobranati s travniško brano. Brananje je neobhodno potrebno in koristno; s pomočjo brane uničimo plevel, zrahljamo tla in pripomoremo do tega, da se tla bolje prezračijo. S tem, da ima zrak dostop v zemljo, razne zemeljske bakterije bolj živahno delujejo, rastlinske hranilne snovi v zemlji se v večji meri razkrajajo kot pa sicer in so na ta način koreninam hitreje dostopne. Lucer-

nišču ne moremo z brananjem prav nič škodovati, kajti lucerna korenini s svojimi globokimi in močnimi koreninami že trdno v zemlji.

Največjo hranilno vrednost ima lucerna tedaj, dokler je še zelena in sicer takoj, ko prične cveteti. Cvetje je vijoličastomodre barve. Seno lucerne nima enake hranilne vrednosti, kakor pa jo ima zelena lucerna. Čimvečkrat lucerno kosimo, tem večje in boljše pridelke nam da.

Lucerna je izborna krmilo za mlečne krave, prav tako pa tudi za mlajše govedo. Pravočasno pokošena, dobro presušena in pospravljena lucerna vsebuje 10 do 12 odstotkov beljakovin. Zelena lucerna pa je zelo pripravna za pitanje živali.

V lucerninem senu je najmanj za petino več beljakovin kakor v dobrem travniškem senu, ne glede na to, da nam lucerna med vsemi krmskimi rastlinami najceneje proizvaja beljakovine. S krmljenjem lucerninega sena, ki ga mešamo pozimi s količjakom dobrim travniškim senom, dosežemo pri mlečnih kravah precejšnjo mlečnost tudi brez vsakih močnih krmil.

Lucerna nam nudi mnogo koristi. Živini služi kot prvovrstna hrana. Ker ji ni treba gnojiti s hlevskim gnojem, ga s tem prihranimo in s pridom uporabljamo za polje in travnike, katerim je tako zelo potreben. V spodnjih plasteh zrahlja lucerna zemljo in jo obogati z dušikom, obenem pa uniči plevel.

Nabirajmo zdravilna zelišča

Mogočen razmah zdravilstva v zadnjih desetletjih je vzbudil veliko zanimanje za zdravilne rastline. Kemično čiste snovi same ne delujejo vedno primerno na človeški organizem. Vzporedno z vedno večjo uporabo zdravilnih rastlin se je razvilo nabiranje teh rastlin, gojitev in spoznavanje njihovih zdravilnih svojstev. Novodobna znanost je potrdila tisočletne izkušnje o zdravilnosti mnogih zeli in znanje o njih še razširila. Razvile so se industrije in podjetja, ki pridobivajo iz zdravilnih rastlin njih kemične sestavine, izvlečke, čaje itd. Za predelavo pa je seveda treba imeti ogromne količine rastlin.

Večini prebivalstva so gotove važne zdravilne rastline nepoznane. Posledica tega je, da vsa ta naravna bogastva leže neizkoriščena.

Vsak nabiralec zdravilnih zeli mora brezpogojno vedeti ne samo, katera zelišča uspevajo pri nas in kje, temveč tudi, kako jih pripraviti za prodajo.

Posebno važno je sušenje zdravilnih rastlin, da ne propadejo in z njimi ves trud.

Vsa zelišča sušimo na čistem prostoru, bodisi na prostem ali pod streho. Pazimo, da ostanejo rastline snažne! Prah, otroci pa tudi kure in razne druge živali ne smejo imeti pristopa k njim! Liste in cvete sušimo tako kakor smo jih nabrali, le korenine in korenike, gomolje ter čebulice moramo pred sušenjem primerno očistiti. Rastline, ki smo jih nepravilno ali nezadostno posušili, se rade vnamejo in plesnijo. Najboljše sredstvo proti plesnobi so preprih, čist in suh zrak ter svetloba. Zato ne smemo nikdar sušiti ali hraniti rastlin v temnih, vlažnih in zaduhlih prostorih. Najbolje se posušijo rastline v senči na toplem: podstrešja, kozolci, šupe.

umetno sušimo le nekatere rastline, zlasti podzemne dele nekaterih rastlin, ki se sicer ne presuše. Paziti moramo, da nabiramo liste, stebila ter podzemne dele (korenine, korenike, gomolje, čebule) samo v res suhem vremenu. Večerne in jutranje rose se izogibajmo. V veliki vročini nabiramo samo dopoldne, ko je že izginila rosa in pa kasno popoldne. Vsak večer prenesimo rastline pod streho, da nam jih rosa ne zmohi!

Nekatere rastline so hudi strupi. Z njimi je treba oprezno ravnati. Pazimo, da takih rastlin ne sušimo tam, kjer pridejo do njih lahko otroci ali domače živali.

Od aprila do oktobra nabiramo liste oz-

ZDRAVILNA RASTLINA:

ŠIPEK

Gospodinje poznajo rdeče šipkove jagode, iz katerih je mogoče napraviti tudi dobro marmelado. Ne vedo pa, da vsebujejo te jagode obilo vitamina C, ki deluje proti škorbutu in sličnim bolezenskim pojavom. Seveda, če hočemo ohraniti vitamin C, moramo jesti jagode ali sveže ali pa posušene, ne smemo uničiti vitamina s kuhanjem. Zelo dobro bi dele take jagode otrokom, katerim pripravimo nekuhanu mezo, ji od stranimo drobne koščice in dodamo medu.

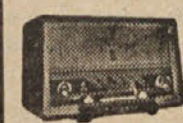
Čaj iz šipkovih jagod (posušenih) lajša težave pri raznih kamnih v telesu, lajša oslovski kašelj in žene na vodo. Če močimo jagode v mrzli vodi nekaj ur, jih nato kuhamo do ¾ ure, jim dodamo medu, cimeta in mleka ter jih šele potem prevremo, dobimo prav dober čaj, ki ugaja zlasti starejšim ljudem in jih poživlja. Prijetno okrepijo je tudi šipkovo žganje: sadeže razrežemo na polovico in jim odstranimo sredico. Pest takih jagod denemo v dva litra žganja in dodamo še, če mogoče, četrtr kg belega kandisovega sladkorja. Kozareček tega likerja bo dobro del. Lahko napravimo tudi čaj iz posušenih šipkovih

Potrošnja mesa spet večja

Potrošnja mesa v Avstriji je v teku prvega četrtnega letošnjega leta ponovno poskočila. Iz domačih obratov je prišlo v marcu za 20 odstotkov več prašičev in za okoli 10 odstotkov več goved ter za 4 odstotke več telet na trg kot prejšnji mesec. Po številu je sicer dobava klavne živine napram istemu obdobju lanskega leta nekoliko zaostala, po količini pa se je povečala zaradi dobave težjih klavnih živali. V začetku marca meseca je bilo v Avstriji 2,6 milijona prašičev, kar pomeni 5 odstotkov več kot lani ob istem času.

Kritični položaj na koroških živinskih trgih se je nekoliko sprostil, ker je zborniški predsednik, g. Gruber ob podpori delavske zbornice dosegel pri kmetijskem ministrstvu in notranjem ministrstvu, da sta dovolili dodatni kontingent za izvoz živine v Italijo. Na ta način je možno olajšati brez večjih izgub pri cenah pritisk živine na Koroškem.

Poljedelski stroji, motorne kosilnice, stroji za setev, stroji za trošenje umetnih gnojil, grablje, obračalci za seno, Heuma-Sonnenrad-Universalmaschine, traktorji z vsemi nadomestnimi deli. Vse to vam dobavlja trdka

JOHANN LOMSEK

ST. LIPŠ, TIHOJA, P. Dobrla ves

kolistega trpotca. Paziti pa moramo, da je to res le ozkolisti, ker edino tovrsten je zdravilen. Ima ozke liste in kratke klase za razliko od širokega trpotca, ki ima široke liste in dolge klase.

Po vlažnih travnikih in pobočjih raste vsem znani lapuh. Nabiramo liste brez peclja od maja do srede julija.

Ob hišah, plotovih in hlevih raste velika kopriva, to je ona, ki peče. Nabiramo čim mlajše liste od začetka aprila do julija.

Po listnatih gozdovih in senogetih raste prijetno dišeča šmarnica. Nabiramo liste od maja do julija. Nabiramo pa tudi cvete, tako, da jih osmukamo v primerno posodo. Cvete sušimo vsekakor v senči na zračnem podstrešju ali pa topli peči, vendar se temperatura ne sme dvigniti nad 40 stopinj Celzija.

cvetov, ki ugodno vpliva pri nekaterih pljučnih boleznih ter pri raznih notranjih krčilih. Skuhamo žlico posušenega šipkovega cvetja na skodeli vode in pijmo še vroč čaj.

Šipek je do več metrov visok grm z visečimi vejami. Mlade veje imajo srpasto zakrivljene trne ali bodice. Šipek cvete junija in julija, ko cveto tudi prave vrtnice. Najpogostejše najdemo šipkove grme ob mejah, plotovih in grmovjih. Razen vitamina C, katerega vsebuje baje več kot limona, ima tudi veliko citronove kisline, sladkorja, pektina in čreslovine.

Čaj od listov dajejo pri driski in pri pljučnih boleznih. Celo pri sladkorni bolezni ima šipek važno vlogo. Iz posušenih in stolčenih jader pripravljajo prašek in ga dajejo bolnikom po eno do dve noževi konici parkrat na dan. Tinkturo iz plodov zelo cenijo in jo jemljejo kaj radi po 20 do 30 kapljic večkrat dnevno. Kratkorečno, šipek vsebuje toliko važnih, zdravilnih snovi, da ga lahko uživamo povsod tam, kjer hočemo izboljšati kri in s tem neposredno ugodno vplivati na potek zdravljenja.

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše ljubljene sestre

Marije Šturm, pd. Toman

se zahvaljujemo vsem, ki so nam v pismih izrazili sožalje ter številnim kropicem in molilcem. Prav tako pa se zahvaljujemo vsem, ki so rajnico pospremili na njeni zadnji poti, predvsem pa č. g. župniku Jožefu Gabruču iz Pokrč za prisrčni poslovilni nagovor, č. g. župniku Ludoviku Janku iz Radiš in č. g. kaplanu Jožefu Adamiču iz Šmihela za cerkvene obrede. Prav posebno se pa zahvaljujemo dragim pevcem iz Radiš za slovenske žalne pesmi na domu in na grobu, ki so nam vsem segle globoko v srce.

Št. Tomaž pri Celovcu.

Andrej Šturm, pd. Toman
v imenu sorodstva.

Kaj moramo vedeti, če konzerviramo

1. Za konzerviranje uporabljamo le prvovrstno, sveže in užitno zrelo sadje in zelenjavo. Le tako lahko pričakujemo, da bodo shranki okusni in polnovredni.
2. Predelujemo predvsem le sadje in zelenjavo, ki ju ne moremo shraniti za zimo v svežem stanju.
3. Shranki se tem bolje drže in so tem več vredni, čim krajši čas traja konzerviranje. Dnevno si določimo le toliko sadja in zelenjave, kolikor ju lahko predelamo.
4. Za uspešno delo je pogoj skrajna snaga. V času konzerviranja mora biti kuhinja skrbno pospravljena; posebno moramo paziti na čistočo posode in orodja.

5. Stklenino, gumijaste obročke, vzmeti itd., moramo pred uporabo razkužiti. Najpreprosteje to naredimo, če pomito posodo in ostalo prekuhamo ali segrejemo v vroči peči.
6. Shranke moramo posebno prve tedne opazovati in izločiti vse posode, pri katerih opazimo kako spremembo.
7. Če je odstopil pokrovček, vsebino še enkrat pasteriziramo, (razen fižola in graha, ki sta hitro pokvarljiva in nastaja v konzervi zdravju škodljiv strup).
8. Shramba za konzerve mora biti čista. Priporočljivo je, da jo vsako jesen prebelimo in nato še zažveplamo.

Kaj pa film?

MINISTER PROTI SLABEMU FILMU

Filmski trg je kar preplavljen s povprečnimi filmi; med njimi je precejšnji del takih, katere moremo oceniti za povsem slabe in jih komisija uvršča med filme, katerih obisk je po vesti zabranjen.

O takem stanju na filmskem trgu tožijo povsod zlasti katoliški starši, ki se zavedajo pogubnih posledic take filmske pornografije.

Da producenti filmov izbirajo snov filmov iz opolzke literature, je razlog v velikem obisku prav takih filmov. In producentom gre predvsem za čim večji dobiček. Režija takih manjvrednih filmov je navadno tudi manjša, ker kvaliteta filma v takih slučajih ne igra nobene ali vsaj podrejeno vloge.

Kot poroča goriški Katoliški glas je v Italiji število takih slabih filmov tako narastlo, da so protestna pisma staršev in odgovornih vzgojiteljev kar deževala na civilne oblasti in na vodstvo filmske produkcije. Vsa javnost in tudi časopisje se je živahno pečalo s tem vprašanjem.

Končno je v to vprašanje posegel sam prosvetni minister Italije Tupini. Na predsedstvo filmske družbe ANICA je poslal pismo, v katerem ostró nastopa proti takim pornografskim filmom. To pismo je seveda dvignilo mnogo prahu in zainteresirane močno prizadelo. Posebno so se razburili komunisti in brezverno-kapitalistični krogi.

Minister Tupini je neustrašeno branil krščanska načela, ki so obvezna tudi za filmsko umetnost. Tudi v poslanski zbornici je zagovarjal svoje stališče. Takole je govoril: »Poleg kvalitetnih filmov so se množile kinematografske pobude, ki so se vedno bolj naslanjale na erotične in pornografske vabljalnosti. Ne pozabimo, da je film uprizoritev in sicer javna. Kot taka mora imeti neke meje, zato ne sme zapeljivati, zalezovati ali žaliti okusa, običajev ter čuta dostojanstvenosti naših ljudi; ne sme žaliti velik del tistega občinstva, ki po pravici odklanja način izražanja in ki vzbuja obsodbo vseh tistih, katerim je pri srcu duhovna rast naše države. Seveda nastopil bom, v kolikor mi zakon dovoljuje. »Pri tem pa je še ponovno izjavil, da misli strožje nastopiti v tem oziru in je pripravljen raje odstopiti iz vlade, če bi ne uspel pri tem svojem namenu.

Minister Tupini je neustrašeno nastopil, kakor mu ukazuje njegovo krščansko prepričanje in kakor mu nalaga odgovorno mesto, ki ga zavzema. Ni se ustrašil filmskih zvezdnikov in mogočnjakov; prav tako pa tudi ne besnenja komunističnih hujšakčev, ki so zopet pokazali, da so brez vsakega moralnega čuta.

Mladinski izlet k Svetemu Andreju

Juhej, voz že drči po gladki cesti. Nič mi ni treba gledati, kod naj vozim, komu se je treba izogniti, kje je treba zavoro rabiti; ovinki so pogosti, gladki. Gospod mladinski voditelj dobro vozi; brezhlibno, čeprav ni naspan in je izmučen od premnoge dela, od prečutih noči za vaje med mladino. Še dobre volje je gospod, čeprav sem vrata avta premočno zaprla, misleč, da je tako prav, a naš voz je posebne vrste, bolj nežne. Zato tudi tiho in gladko teče skozi vasi. Juhej!

Danes se peljemo na hribček k Svetemu Andreju. Sonce nas spremlja. Zelenje polj in travnikov se kar smeji. Šumenja gozdov ne slišimo — saj avto brni; a kukavica nas sliši — in ko nas zagleda, nas pozdravi: »Kuku!»

Zadnji sedež zasedajo tri deklice. Prav nežne so še. Prav tako nežno zabrnijo tu pa tam strune kitar, ki jih vozimo s seboj, da bodo spremljale razigrane in šegave pesmi mladega zbora. Saj veste, da se vozimo na mladinsko proslavo na zeleni hribček. Strune so že uglašene, dobra volja budi glaske mnogih mladih grl za mogočen zbor.

Že dohitevamo dekliče in fante, ki na kolesih urijo moči za radosten polet. Najidealnejši med mladimi so ti dekliči in fantje. Pogledi jim gredo v jasno in s škrjančki jim poje mladost. O, da bi njih pesem zvabila v polet vse one, ki ne vidijo jasne neba, ne čujejo pesmi škrjančaka

MALO LEPEGA VEDENJA

Oh, radovednost pa taka . . .

Pripovedujejo v zvezi s pismom, katerega je napisala Lucija, nekdanji otrok iz Fatime, da ga je sprejel v oskrbo tedanji leirski škof; pismo, ki vsebuje še neobjavljeno skrivnost, ni bilo zapечатeno.

Neka redovnica je ob neki priliki vprašala škofa, če je prečital pismo, saj je vendar bilo odprto. Škof je odločno zanimal čes, da se je rajši premagal; saj je bilo naročeno Luciji, da naj skrivnost ostane tajna vsaj do leta 1960.

Tedaj pa je redovnica kar vzdihnila in priznala, da bi ona kaj takega ne zmogla, ker bi jo preveč mučila radovednost in je dodala: »Kako ste vendar to zmogli?»

Pa jo prav na kratko zavrne škof: »Zato pa tudi nobena ženska ne more postati škof!»

Izmaličena radovednost

Radovednost je lahko zelo lepa lastnost; saj na njej sloni ves napredek in vsa kultura človeka. Vse učenje otroka in vsa odkritja učenjakov so prav za prav ena sama radovednost. Človeški duh pač ne miruje, dokler se mu ne posreči odkriti in razložiti tajne narave in skrivnosti njenih dogajanj. In res je vsa priroda tako čudovita in tako zagonetna, da je vredna naše radovednosti.

Toda če je krepost izmaličena, postane lahko veliko zlo. Že Eva v raju je iz radovednosti odtrgala prepovedan sadež. In tako izmaličena radovednost postane lahko prava nadloga v družabnem življenju. Kolikokrat se komaj otepamo vsiljivim radovednicam, ko hočejo na vsak način prodreti v skrivnosti našega osebnega in družinskega življenja. Na vse pretege si prizadevajo, da bi zvedele, zakaj se pri sosedovih mož in žena ne razumeta ali zakaj sta se ta fant in ona dekle razšla in podobno . . .

Tudi ženskam radovednost ni v kras!

Bo menda že res držalo splošno prepričanje, da so ženske veliko bolj radovedne kot moški. Navadno to tudi ženske same priznajo. Če si mislimo radovednost kot krepost, bi iz tega sledilo, da bi morale biti na svetu veliko več ženskih učenjakov kot moških. Toda v resnici je obratno. Evine hčere so pač podedovale od svoje pramatere predvsem pokvarjeno radoved-

nost in zato ni »nežnemu spolu« v okras in čast.

Slast radovednih

Pravijo, da nudi radovednost mnogo užitka in da je slast vseh slasti! S kakšnim užitkom delajo mnoge žene prave žepne preiskave pri svojih možeh. Pa tudi dekleta si rada med seboj kontrolirajo pisma; tudi bratovi kovčki so pogosto žrtev sestrine radovednosti. Znano je tudi, da služkinje zelo rade pasejo svojo radovednost po vsem stanovanju in vseh omarah, kadar so same doma. Kolikokrat oblečejo večerno obleko gospe in preizkušajo pred ogledalom klobuček domače hčerke. Sicer pa tudi gospodinje zelo rade pretaknejo njihove košare, da zvedo iz pisem, s kom imajo ljubezensko razmerje. Kakšna slast je, pravijo, odpirati tuja pisma, odvijati skrivnostne zavojke, kukati skrivaj v sosedovo okno in prisluškovati iz teme za vogalom . . .

Obveščevalna središča

Med vojno so imele razne zasedbene oblasti svoje posebne obveščevalne centre ali središča, kamor so prihajala poročila, ki so bila za okupatorja važna. Tamkaj

Z otroki v plinsko celico . . .

Skrivnostna aretacija velikega zločinca in masovnega ubijalca Judov Eichmanna v Argentini je znova zbudila spomine na strahotna uničenja judovskega rodu po nacističnih zverinah. Nepopisno trpljenje takratnih dni nam prikazuje tudi tragična zgodba »dobrega pastirja« judovskih otrok poljskega pedagoga Januša Koreczaka.

V avgustu 1942 je Januš Koraczak, ko je videl brezmejno bedo osirotelih judovskih otrok, ustanovil zanje zavod, kjer jih je zbiral, učil in jim skušal z brezmejno ljubeznijo nadomestiti vse, kar so izgubili. Toda nacistična zloba je bila večja od njegove ljubezni. Zvedeli so za zavod, kjer je on skrival 66 judovskih sirot in prišel je ukaz, naj vse otroke pomorijo v plinskih celicah. Zaman je Januš skušal braniti svoje otroke. Ko je uvidel, da jih ne more iztrgati strašni smrti, je sklenil z njimi deliti isto usodo. Otrokom je rekel, da gredo na vesel izlet. Dva najmlajša je vzel v na-

ročje in med veselo pesmijo so otroci odkorakali iz zavoda smrti naproti.

Ljudje, ki so srečavali vesel sprevod, so razumeli, kam jih vodi pot in od ganotja so glasno jokali. Toda dobri Januš je šel naprej, vzpodbujal najmlajše, se šalil s starejšimi, katerim je v očeh vstajala groza, ko so spoznali, da se bližajo kraju smrti. Ko so prišli do celic, je Januš prosil, da njegovih otrok ne bi slekli. Nekdo, ki je prisostvoval temu strašnemu prizoru, je pozneje izjavil: »Prizora groze in nereda, ki je nastal, ko se je odprlo žrelo smrti, ne more nihče popisati. Nobena bolečina ne more dovolj predstaviti bolečine »dobrega pastirja«, ki je prvi z dvema najmlajšima otrokoma v naročju vstopil v žrelo smrti.»

Januš Korczak je izmišljeno ime, pod katerim se je skrival dr. Henryk Goldschmid za časa nacistične morije. Njegova družina je bila ena najodličnejših in najbogatejših varšavskih družin. Študiral je medicino v Berlinu, Parizu in Londonu. Postal je specialist za otroške bolezni ter osem let služboval v Varšavi v otroški bolnici. Tu ga je predvsem prevzel problem zapuščenih otrok, katere je spoznal v najubožnejših predelih mesta. Odločil se je zapustiti bolnico in se preselil v zanamajena predmestja. Tu je zanje ustanovil zavod, kjer je sprejemal revne, bolne in zapuščene otroke. Vse svoje premoženje je razdal za te svoje ljubljence.

Ko je Januš ostal brez sredstev, je njegova velika ljubezen do otrok našla drugo sredstvo. Začel je pisati. Napisal je dve pedagoški knjigi, ki sta doživeli velik uspeh. Tako je bil zopet za nekaj časa preskrbljen on in njegova številna mladina, dokler ni neusmiljena in sovražnost polna roka posegla usodno vmes.

ZANIMIVOSTI:

Dnevnik Ane Frank je najbolj brana knjiga v Nemčiji (knjiga je izšla tudi v slovenskem prevodu v Ljubljani ter v mnogih jezikih). V knjigi opisuje pisateljica svoje življenje med vojno, ko se je kot mlado judovsko dekle skrivala pred nacisti. V Zahodni Nemčiji je bilo prodanih nad 300.000 izvodov.

Na drugem mestu je prevod romana Pearl S. Buck »Žene in hiše Wu«; knjiga je dosegla naklado 240.000 izvodov.

Na tretjem mestu izmed najbolj branih knjig v Zap. Nemčiji pa je roman Thomasa Manna »Die königliche Hoheit« v nakladi 200.000 izvodov. Tej pa sledi knjiga Stefana Zweiga »Fouche« v nakladi 170.000 izvodov.

M. H.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Pred petnajstimi leti

Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik
(Nadaljevanje)

Čez kaki dve uri pa se ves sprevod vrne. Amerikanci so prodirali od tiste strani, kamor so nas hoteli gnati. Velika večina Nemčije je že bila zasedena od zmagovitih zaveznikov, a hitlerjanci so izdali povelje: boriti se do zadnjega moža! Medtem ko so se glave skušale spraviti na varno, so pa podrejeni res tiščali še naprej, kljub temu, da je vsak pameten človek vedel, da je zanje vse zgubljeno. Tako so tudi te uboge jetnike vlačili sem in tja še ves naslednji dan.

In kaj je bilo z nami »maroderji«? Čakali smo že več ur. Sedel sem na tleh naslonjen na drevo.

»Ungar! Tot! Ungar! Tot!«
Začetkom se za te klice nisem zmenil. Ko pa zapazim, da tisti, ki kliče, gleda name in kaže z roko tja k steni hiše, postanem pozoren. Kliče me k nekomu. Čudno! Po moji jetniški obleki bi me pač nihče ne mogel spoznati za duhovnika, pa me je vendar spoznal! Ali imamo duhovniki res nekaj na sebi, kar razodeva in jasno kaže naš stan?

S težavo se dvignem in podam tja, kamor je kazal oni klicar. Res, ob steni je ležal eden naših jetnikov. Kri mu je silila iz ust, počasi je hropel, siva barva obraza je pričala, da mu življenje ugaša. Šepečem mu sveta imena v uho, porabim vse znanje jezikov, da mu obudim kesanje. Podelim mu odvezo. Nato ob njem molim iz brevirja molitve za umirajoče.

V tem se ustavi pri nas velik tovarni avto, ki naj nas popelje nazaj v Straubing. Mlajši in močnejši hitro poskačejo vanj in tudi meni pomagajo, da se skobacam vanj. Bilo nas je okoli 50, pa nobenega stražnika pri nas.

Avto odbrni nazaj po cesti, po kateri smo prišli. Vozi že okoli 8 km. Mrači se. Od vseh strani se slišijo že prav blizu topovski strelji. Kar avto obstoji.

»Vsi ven! Ne peljem več dalje!«
To je bil pameten šofer! Kaj bi z avtom in svojo glavo rinil v vojni ogenj? Obrnil se je in odpeljal nazaj. Mi pa smo ostali sredi polja sami in — prosti!

»Popotnik sem bil in ste me sprejeli...«

Kam sedaj? Na levo je kakih 10 minut oddaljena vas, na desno pa tudi enako daleč mogočno kmečko posestvo. Ostali so jo mahnili vsi v vas, jaz pa sem še nekaj časa okleval. V vasi jih bo itak dosti, ali naj raje potrkam na vrata premožnega kmeta?

Sredi vasi pa se je izza streh dvigal stolp. Torej cerkev je tam, morda tudi župnišče, župnik pa se bo usmili ubogega sobrata! Torej tja!

Tovariši so bili že daleč pred menoj, ko sem krenil za njimi. Le počasi sem lezel, bil sem že zelo slab. Končno pa sem le dospel do cerkve in vprašal ljudi pred najbližnjo hišo: »Ali je to župnišče?«

Moji doživljaji pred 18. leti

(Spomini na izseljenstvo)

Ko smo bili leta 1942 v aprilu izseljeni in razdeljeni po raznih taboriščih v Nemčiji, so nas začeli zbirati meseca junija in pošiljati na delo. Iz taborišča Hesselberg je šlo mnogo moških v tovarno v Stuttgart, med njimi tudi moj mož. Dekleta pa so morale v službo v mesta k najbolj nadutim nacistom, starejši moške in žene pa tam v bližini h kmetom. Iz Stuttgarta so se vozili moške vsakih štirinajst dni v taborišča k svojim družinam. Pa mi je prigovarjal moj mož naj se pripeljem enkrat za njim. In res sem se odločila neko soboto. Za večerjo smo imeli žive kvargline in je skorajda vse ostalo na mizah. Neka žena, ki je bila že pred menoj na obisku pri svojih, mi je rekla naj vzamem kvargline seboj, ker je tam mnogo vojnih ujetnikov Srbov in so zelo lačni. Res sem jih ubogala in jih spravila precej v kovček in vse pripravila za drugi dan. Budilko sem dajala pod zglavnik, da bi nikogar drugega ne zbudila, in se ob treh zjutraj na tihem zmuznila iz taborišča. Ravno je prenehal dež, bila je še tema. Hotela sem jo mahniti kar po

»Ne, župnik stanuje eno uro daleč. Ta cerkev je le podružnica!« so mi pojasnili.

Ne vem, zakaj nisem kar tam prosil za okrepitev in prenočišče. Stopil sem v sosednjo veliko hišo. A že v veži je stalo kakih 15 sovrstnikov. Ne bom nadlegoval še jaz! Obrnil sem se in lezel naprej po vasi. V kaki mali hiši se moram oglasiti, tam drugih ne bo in revni imajo bolj usmiljeno srce.

Močno se je že zmrčilo. Skozi okno male hiše mi posveti luč. Tja se obrnem. Na Bavarskem je mnogokje stanovanje za ljudi in hlev za živino pod eno streho. Iz veže vodijo vrata v sobe, na drugo stran pa v hlev.

Ko stopim v temno vežo, me svit iz hleva pritegne nase. Gospodinja je ravno pokladala kravam seno.

»Hvaljen bodi Jezus Kristus!« jo pozdravim. — »Prosim, ne ustrašite se me; katoliški duhovnik sem!«

Pa se me je žena le ustrašila, ustrašila tako, da vsa trda ni mogla spraviti besedice iz sebe. Seveda, bila je iznenadena in suh, kocinast in še v taki obleki sem morda res bil kakor strašilo!

Medtem je v hišo za menoj prinesla ista pot sovrstnika Klaesa, bivšega knjižničarja v kaznilnici, trgovca iz Porenja. Oba sva ženi pojasnila, v kakem položaju sva. Zdaj se je pomirila in povedala, da so v sobi na drugi strani vojaki — telefonisti.

Oglasiva se pri njih. Klaes jim na kratko opiše, kaj je z nama. Prijazno naju sprejmejo in pogoste s kruhom, na katerega debelo namaževa zaseke in po dolgih me-

JOSEF FRIEDRICH PERKONIG:

Prine Metuljček

(Odlomek iz romana »Ugrabljena strd«)

Starec Lukež je vzel k sebi v bajto osirotelega dečka Jakca, ki se sprva v novem okolju ni mogel udomačiti. Dobri Lukež mu zato pripoveduje ljubeznive pravljice, da fantiča pomiri.

Jakec je jokal in ni hotel piti mleka. Če hoče kdo postati velik, mora piti mleko.

Jakec ni hotel postati velik. Kaj sploh hoče? Želi si k svojemu očetu. Oče je daleč stran. Ne, ne, le tu ostani, drugače boš zamudil princa Metuljčka.

Princa Metuljčka? so vprašale otrokove oči.

Še nikoli nisi slišal zanj. Jakec je zmajal z glavo.

Zanj zvedo le pridni dečki in ti morajo popiti mleko.

Pij no, že mleko, Jakec, toda kako je tisto s princem Metuljčkom?

Da, to je tako. In Lukež je pripovedoval, pripovedoval po svoje. Zdaj tiho, zdaj

blížnjici, pa sem imela smolo. Gora Hesselberg je dolga, ima vse polno stezic, poraščena je z grmičevjem in ovčjo pašo in povsod je enako. Ubrala sem jo kar skozi žita in krompir, da sem prišla po dolgem tavanju sem in tja na asfaltirano cesto, vsa premočena od potu in dežnih kapelj, in iz čevljev mi je tudi brizgala voda. Končno sem ob šestih le dospela na postajo Wassertrüdingen, kamor je tri ure hoda. Kupila sem vozni listek in se s čudnimi občutki stisnila v kot. Strah me je obšel že, če me kdo pogledal, ker je vsak moral vedeti, že po obleki, da sem tujka. Tam nosijo ženske tudi poleti v najhujši vročini črno obleko in volneno ruto ali šal na glavi.

V mestu Aalen je prisedel nasproti mene neki moški srednjih let in me je dalj časa čudno sumljivo pogledoval. Čez nekaj časa me je vprašal, od kod sem, kam se peljem in kaj bom tam. Jaz sem mu povedala kako je, mislila sem, da bom slišala od njega kako sočutno besedo, pa mi je dejal: Das Grenzgebiet muß bereinigt werden. Obmejno ozemlje mora biti razčiščeno. Nato se je obrnil v stran k oknu in ni me več pogledal in tudi radoveden ni bil več. Jaz sem pa tudi vedela, koga

secih se spet enkrat morem napiti mleka. Kako se je ta večerja prilegla lačnemu želodcu, ki je po dolgem času spet enkrat sit! Vojakom samim se je dopadlo, ko so videli, kako sva z užitkom spravljala v usta vse, kar so nama dali. Bili pa so tudi zaskrbljeni ob slabih novicah, ki so jih prejeli zaradi prodiranja Amerikancev. Kaj bo z nami?

Medtem nama je gospodinja pripravila ležišče v hlevu. Poleg dveh krav je imela v dveh krajnih hlevcih tudi nekaj prašičev, srednji hlev pa je bil prazen. Tam nama je razprostrla otep slame, ogrnila sva se vsak s svojo odejo in sladko, sladko zaspala. Zbudil sem se šele zjutraj, ko je nekdo vlačil odejo raz mene. Pogledam in vidim, da se je pufsek skozi luknjo v plankah zanimal za nove sosede in z zobmi vlekel odejo k sebi.

Najina gospodinja — bila je mežnarica — ni imela v hiši prostora. Zato pa je nama pri dveh sosedih oskrbela bivališče in naju spremila tja. Poslovala sva se od prijaznih vojakov, želeč jim srečen konec vojne.

Mene je sprejela družina Brandmaier s prav krščansko gostoljubnostjo. Imeli so manjše posestvo, oče pa je bil tudi tesar. Poleg matere sta bili doma še dve hčeri, dve sta bili omoženi, sin Jožef je bil pri vojaki, mlajši 13-letni Rudi pa je pomagal doma.

Bilo je nedeljsko jutro. Oče se je ravno bril. Tudi meni je posodil brivski aparat, da sem se iz kosmatinca prelevil v duhovniku podobnega človeka. Tudi za mojo prehrano so dobro skrbeli. Nekaj dni sem imel težave s prebavo, dokler želodec in čreva niso začele normalno delovati. Prvi teden sem bolj polegal, da so se mi pocelile noge.

(Dalje prihodnjič)

glasno in k temu je nakremžil še vsaki-krat obraz, pomagal si je tudi še s prsti. Človek si ne bi mogel misliti, kako so lahko pripravi, da pomagajo pripovedovati; saj jih je deset.

Tedaj, v tihi, preprosti okolici je živel s svojo hčerjo boren kmet. Imela sta le majhno polje, toda meso k ohrovту in zelju jima je oskrbel gozd in koza jima je dajala mleko.

Nekoč je kmet rekel svoji hčeri: »Vzemi puško in pojdi v gozd, mogoče najdeš divjačino.«

Dekle si navesi okoli ramena puško in odide v gorski gozd. Kmalu naleti na srnine sledove, zasleduje žival in jo srečno položi. Toda na lovu se dekle utruji in poišče si kraj za počitek. Mogočen hrast je razširjal svojo senco kakor majhno, temno kraljestvo in kmečka hči položi glavo ob prastarem deblu. Ko so se ji že zapirale veke, zagomazi iz hrasta, kakor da bi bile za njenim hrbtom mravlje. Obrne se in

imam pred seboj. Obšel me je strah, tako, da nisem niti opazila, kje je možakar izstopil. Ko sem izstopila v Stuttgartu, me je čakal moj mož na postaji in še več drugih naših, ki so se peljali na Hesselberg k svojim družinam. Med njimi tudi France iz Borovelj in sva ga prosila, naj nikar ne pove v taborišču, da sem jaz tu. Stuttgart je lepo mesto. Leži malo v kotlini, na obronkih pa so vile in sadno drevje. Peljala sva se s cestno železnico na mali grič, kjer je živalski in rastlinski vrt, podobno Schönbrunn, le da je precej manjši. Tam so tudi stojnice, prodajajo razno šaro. Kako sem se razveselila, ko sem zagledala pri neki stojnici žensko, ki je pekla Waffelne, to je neke vrste prepečenec. Mučila me je lakota, pa kaj ko je zahtevala odrezek živilske karte, jaz pa je nisem imela. Zvečer je bila igra »Ogrska ohcet«, igrali so slovaški emigranti. Mené ni dosti zanimalo. Ponedeljek zjutraj ob 6. uri sem se odpeljala in prišla ob pol osmih v Nördlingen. Tam mi reče uslužbenec pri izhodu: Če bi prišla ob treh popoldne, bi bilo dosti zgodaj. Kaj sem hotela, kakor čakati ves dan brez jesti. Denar sem imela, toda brez živilskih kart se ni nič dobilo. Pozno zvečer sem dospela nazaj v taborišče. R. R.

glej, naenkrat — duri v drevesu. Duri se odpro in lahko je stopila v hrast. Široke stopnice iz svetle kovine vodijo v globino in na vsaki stopnički stoji srebrna svetilka; tako je spodaj v temni zemlji svetlo kakor podnevi.

Visoko v vratu razbija dekletu srce. V njegovih ušesih zvenči že tisoč glasov. Je to le rahli veter, ki šumlja listje v drevesni krošnji.

Kmečki otrok pride v tako lepo čumna-to, da mora zadrževati dah iz strahu in od strmenja. Stene so iz kristala in pohištvo iz zlata. V kotu stoji srebrna postelja z zaveso iz rdeče svile. Deklica jo razgrne, tu leži v globokem spanju čudovito lep mladenič. Zbuditi ga hoče, toda ves trud je zaman. Žalostna zagrne spet zavezo in se usede na stol.

Zdaj zdrzne k njej iz kota gad, plazi se tik pod njenimi nogami. Že hoče pohoditi žival, vendar v njej se oglasi usmiljenje in kači podari življenje. Tedaj ta dvigne glavo in reče:

»Hvala ti, da me nisi pohodila. Zlahka bi mi lahko ustregla.«

Deklica vpraša, kaj si želi in gad zaprosi: »Padel sem s hrasta, pomagaj mi spet navzgor.«

Deklica vzame kačo v roke in jo ponese navzgor po stopnicah. Komaj da je prestopila prag, se duri za njo same od sebe zapro in spet stoji pred navadnim drevesom. Na korenini drevesa hitijo mravlje navzgor in navzdol in verigača radovedno kuka z listja navzdol. Kmečka hči dvigne gada na navzdol visečo vejo, vzame puško in srno ter zamišljena odide domov. Tako ji je, ko da bi pravkar sanjala v hrastovi senci.

Naslednjega dne cepi na dvorišču drva. Tedaj zasliši votel glas in misli, da sosedje valijo sod po stopnišču. Vendar iz dalje se pritrklja krogla, se kotrlja vedno bliže in postaja vse večja. Z ostrim glasom kakor steklo se razpoči. Drobná podeželsko oblečena ženička, lepega obraza stoji pred njo. Take so videti dobre žalik-žene, samo one nosijo kmečka oblačila.

Deklica se zelo prestraši, prikazen pa reče:

»Ne boj se, jaz sem gad, ki si mu pri-zanesla. Jaz in moj sin, knez Metuljček sva odrešena. Odslej boš prebivala pri naju dveh na gradu.«

Deklica zaseka sekiro v tnalno in odide v hišo, da bi vprašala očeta. Ta pravkar trdno pribija leseni obroč na lesene doge vedra za mleko in ji prikimá.

»V treh dneh pridemo pote in po očeta,« reče žena.

Deklica se mora od samega veselja nasloniti na zid. Ko se po nekaj trenutkih ogleda, je žalik-žena že izginila, in le kača se plazi v visoko travo travnika.

Po treh dneh, v večernem mraku, ravno med večernim zvonjenjem, tedaj zašumi in zabrni semkaj z gozdnega roba roj. Štirje belci vlečejo lep voz in v njem sedita žalik-žena in princ Metuljček. Poleg voza leti tisoč metuljčkov vseh mogočih barv in pahljanje njihovih kril je kakor rahlo šumenje. Kmet in hči morata vstopiti v kočijo in odpeljejo se h gradu.

In tam je pripravil princ Metuljček s kmečko hčerjo poroko...

Tak konec pa je pripovedoval Lukež le Jakcu. Pravljica se konča seveda drugače, toda kako naj bi mogel otrok kaj takega doumeti? In tako je starec le zase razmišljal o pravem koncu:

Kmet in njegova hči naj bi pravkar stopila v kočijo, tedaj pa je mož zagledal v veži visečo koso in mnoga leta je z njo pomagal premožnim sosedom pri košnji, deklica pa je zaslišala meketati kozo.

Naenkrat je ponižno in rahlo rekla princu Metuljčku:

»Midva ostaneva raje tukaj.«

»V gradu boš vendar jedla iz zlatih skled,« ji je rekel.

»Rada pijem mleko iz naše glinaste skled,« je rekla.

»Spala boš v svileni postelji.«

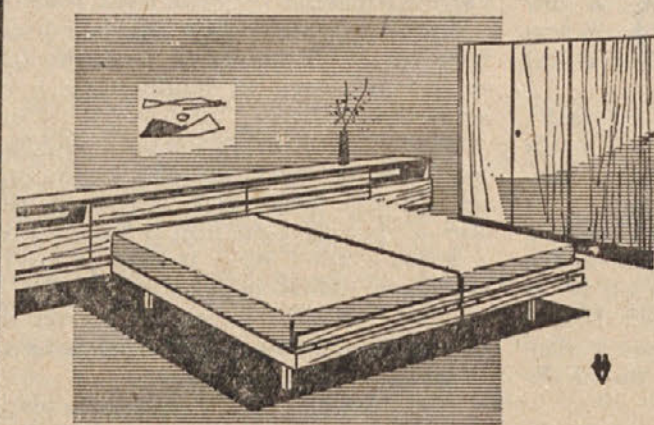
»Dobro ležim na izpukanem lanenem platnu.«

»Nič ti ne bo več treba delati.«

Zadovoljna sem s svojimi hravavimi rokami.«

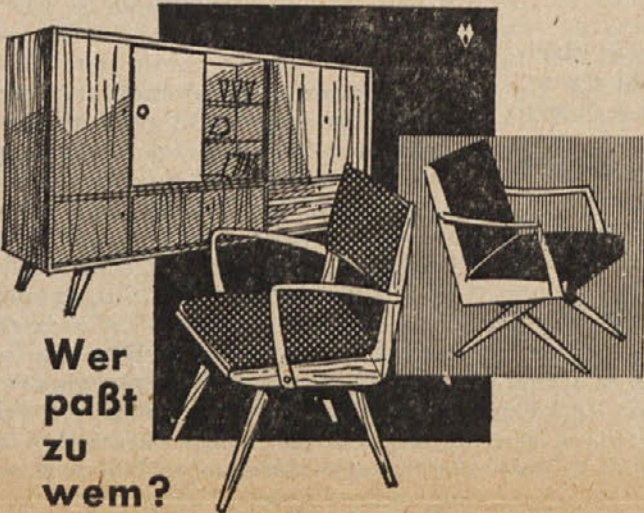
Tedaj se je princ Metuljček zasmehljal in se odpeljal s svojo materjo. Tako veselo pa je pokimal kmečkim ljudem, ko da bi bil šele tedaj popolnoma odrešen.

STADLER Möbel

Was gibt es Neues!

Die herrlichen Abende sollten Sie zu einem näheren oder weiteren Spaziergang nutzen — als Ziel schlagen wir vor: Unsere Schaufenster mit wohlfertig aufgestellten Möbeln. Und weil überall die Preise dabeistehen, können Sie auf dem Nach-Hause-Weg Pläne schmieden. Wir schicken Ihnen aber auch gern umfangreiches Bildmaterial zu, wenn Sie uns Ihre Wünsche auf einer Postkarte schreiben; das ist genau so unverbindlich wie ein Schaufensterbummel.

Wer paßt zu wem?

Wir bieten nicht nur eine erschöpfende Auswahl schöner Möbel, wir beraten Sie fachmännisch bei der kompletten Zusammenstellung. Erst diese harmonische Verbindung von Form und Farbe gibt Ihren Räumen den besonderen Akzent.

- Unsere beste Reklame ist die ständig steigende Zahl zufriedener Kunden.
- Die Auswahl ist unübertroffen.
- Wir führen nach wie vor das günstigste Volks-Schlafzimmer.
- Besichtigen Sie unsere neue Teppich- und Vorhangstoffe-Abteilung.
- Beratung durch unsere Architekten und Zustellung mit eigenen Möbelautos kostenlos.
- Kreditgewährung zinsfrei durch Eigenfinanzierung und SW-Kredit bis 30 Monate.

Diese Vorteile bietet Ihnen Ihr

Haus der guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4 . Tel. 50-24, 52-62

Slovenske oddaje v radiu

PONEDELJEK, 11. 7.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Narava v poziji. — Za vas igra Avenikov trio. 17.55 Za našo vas. — TOREK, 12. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Po tajinstvenih stezah koroške domovine. — SREDA, 13. 7.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 14. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Iz popotne torbe: Pri tuzeza. — PETEK, 15. 7.: 14.00 Pojih narodnih v gosteh: Sovjetska ročila, objave. — Domači godci in pevci. — SOBOTA, 16. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 17. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

KRATKE VESTI

»Stara mati Barija« (mesta v Italiji) Antonietta Masarelli je obhajala svoj sto drugi rojstni dan v krogu številnih sinov, hčera, vnukov in pravnukov. Stara mati bere, šiva, in se živahno razgovarja. Ima odlični spomin.

Razstavo pokvarjene gradbene opreme je priredil Sindikat poljskih gradbenih delavcev v Varšavi. Razstavili so žage brez zob, kopalne kadi s pokvarjenim emajlom, ključavnice brez peres itd. Sindikati pravijo, da je industrija gradbenega materiala kriva, da je proizvodnja gradbene industrije za 12 % nižja, kot bi morala biti. Razstava je naletela pri organih oblasti na razumevanje, saj je njeno koristnost in pomembnost podržal podčrtal predsednik sveta Tokarski, ki si je razstavo ogledal.

Sredi noči so aretirali nekoga sodnika v Oportu na Portugalskem ter mu predložili pravilno napisan zaporni nalog, ki ga je podpisal on sam. Ugovaranje ni zaleglo. Šele naslednje jutro se je izkazalo, kako je prišlo do pomote. Sodnik je v zmedu izstavil zaporno povelje na svoje lastno ime, namesto na ime iskanega zločinca.

Odvetniku Haroldu Robertu se je posrečilo doseči, da so njegovega klienta na sodni razpravi v Santa Fé oprostiti obtožbe zaradi goljufije s čeki. Že nekaj dni pozneje je pa odvetnik moža ovadil zaradi enake goljufije. Obtoženec je namreč plačal branilca — s ponarejenim čekom.

Flurbereinigung in Kärnten

(Fortsetzung von Seite 3)

So war die utraquistische Schule den deutschnationalen Machthabern auch ein willkommenes Mittel, die alte erprobte Regel: divide et impera, auch auf dem Gebiet des Geistes- und Kulturlebens mit Erfolg anzuwenden, wie man sie im politischen Leben durch die ungerechte Wahlgeometrie, durch die Einteilung der Wahlkreise verwirklichte. Die Slowenen sollten politisch und kulturell aufgespalten werden, damit man leichter mit ihnen fertig werde. Damit hat man es so weit gebracht, daß jetzt vor der staunenden Welt ein neues Volk in Kärnten, das der Windischen, in Erscheinung treten will.

So also sah und sieht es in Wirklichkeit mit der »guten alten österreich. Tradition« in Kärnten aus. Das, was seit fast hundert Jahren in der Schule praktiziert wurde und wieder weiter praktiziert wird, ist eine gewollte, ausgesprochene und systematische Förderung der Assimilierung seitens des Mehrheitsvolkes. Man wußte auf Seite der Deutschnationalen, daß ein Volk ohne Schulen als Pflegestätten der Sprache und Kultur sich nicht entwickeln und sich gegen ein stärkeres Volk nicht durchsetzen kann, darum verweigerte man dem slowen. Volk die elementarsten Bildungsmöglichkeiten. Wir heben es ausdrücklich hervor: Man kann die heutige Lage der Slowenen und die Haltung ihrer

Führer nicht verstehen, wenn man nicht auf diese Periode der deutschnationalen Herrschaft zurückgreift und sie der objektiven Wahrheit gemäß darstellt und würdigt; hier liegt der Schlüssel zum Verständnis aller folgenden Ereignisse, auch der Gegenwart. Das sollten die deutschchristlichen Blätter vor Augen haben, dann werden sie sich nicht beklagen über den »entmutigenden Geist«, der aus den neuesten Erklärungen der slowenischen Führer auf der Wiener Pressekonferenz spricht.

Damit ist aber auch die Bemerkung des Verfassers hinfällig geworden, daß diese gute alte Tradition in der Republik bewußt gepflegt wurde und auch jetzt weitergeführt wird. Diese Behauptung ist nämlich praktisch schon widerlegt durch die Ereignisse, um die Aufhebung des Gesetzes über die zweisprachige Schule vom Jahre 1945 und durch die Schaffung des neuen Schulgesetzes für Südkärnten. Bei der Propaganda um das neue Schulgesetz für Kärnten tritt deutlich die Tendenz zutage: Man will wohl die einzelnen Slowenen, die noch an ihrer Eigenart festhalten, eine Zeit lang vegetieren lassen; man geht aber darauf aus den slowen. »Volksplitter« noch mehr aufzusplitteln, den einzelnen Individuen nach und nach das Bewußtsein der Zusammengehörigkeit und der völkischen Sonderstellung und damit den letzten Rest seiner Lebenskraft zu nehmen. (Fortsetzung folgt)

Eine wissenschaftliche Geschichtsfälschung

Die Monatsschrift »Die Kärntner Landsmannschaft« brachte in ihrer letzten Nummer eine Glosse zu unserem dem Gastkonzert der »Slovenska Filharmonija« aus Laibach gewidmeten Leitartikel, in welchem die Vorgeschichte der Musikpflege in Laibach kurz geschildert wird. Die Glosse der »Kärntner Landsmannschaft« (die pedissequiter von den »Kärntner Nachrichten« sofort übernommen wurde) bezichtigt den Schreiber unseres Aufsatzes der Unwissenheit bzw. sogar einer »aus unlauteren nationalen Trieben wissenschaftlich begangenen Geschichtsfälschung«, weil nach Ansicht des Glossators die Philharmonische Gesellschaft in Laibach »rein deutsch« gewesen sei.

Zur Untermauerung dieser Anlage bringt das Blatt einen Abschnitt unseres Artikels in deutscher Übersetzung, die wir hier wiedergeben (Fettdruck von uns):

„Gerade die slowenische Philharmonie mit ihren international anerkannten Orchester, Dirigenten und Solisten stellt einen der überzeugendsten Beweise für die reiche Kulturtradition auf slowenischem Gebiet, wie über das hohe Niveau des zeitgenössischen Musiklebens unter den Slowenen dar. Im Jahre 1701, zur Zeit als man in London und Paris die ersten Konzerte zu veranstalten begann, war schon in Laibach die Accademia Philharmonica errichtet und sie gehörte zu den ersten musikalischen Institutionen dieser Art in der einstigen habsburgischen Monarchie. Unter den Ehrenmitgliedern der Laibacher Philharmonie finden wir berühmte Namen, wie Haydn, Beethoven, Dusik, Lipinski, Paganini. Im Jahre 1794 wurde sie in die Philharmonische Gesellschaft umgewandelt und entwickelte eine reiche musikalische Tätigkeit. Sie begleitete das Musikleben Europas und führte Komponisten der damaligen Zeit auf slowenischem Boden ein. Wir führen nur einige von ihnen an: Mozart, Haydn, Gluck, Cherubini, Salieri. Sie lud in die damalige »Krainische Hauptstadt« international anerkannte Dirigenten und Solisten aus verschiedenen Ländern ein. Zur Zeit ihrer größten Blüte zählte das Orchester 100 Musiker.“

Wir haben also nur behauptet, daß die im Jahre

1701 gegründete »Accademia Philharmonica« einen lateinischen und nicht einen deutschen Namen führte. Sie war eben die Gründung des Bürgertums der krainischen Hauptstadt, ohne Unterschied der Landessprachen, weil es damals keinen Nationalismus gab, weder den deutschen und umso weniger den slowenischen. Ferner haben wir gesagt, sie ist eine der ersten dieser Art in der einstigen Donaumonarchie gewesen, also eine österreichische Institution und nicht eine Gründung des Deutschen Reiches. Und daß Laibach, wo die Institution ihren Sitz hatte und so segensreich wirkte, im slowenischen Gebiet lag, wird kaum zu bestreiten sein.

Die unglückselige Zeit des in der zweiten Hälfte des vergangenen Jahrhunderts vom liberalen Großdeutschnationalismus entfachten Volkstumskampf, der in Laibach, wie auch anderswo, auch auf das Gebiet der Musik übergriff (Philharmonische Gesellschaft einerseits und Glasbena Matica andererseits), und schließlich zur Katastrophe des Jahres 1918 führte, haben wir aber tatsächlich wissenschaftlich übergegangen, weil wir gelegentlich des Laibacher Gastkonzertes das Verbindende und nicht das Trennende hervorheben wollten. Wir bezeichneten damals die Musik »jenes Kulturgebiet, das im weitesten Sinne international, gemeinschaftlich, menschlich und ihrem Wesen nach unpolitisch ist«. Dies aber hat die »Kärntner Landsmannschaft« nicht übernommen.

Wenn nun der Versuch unternommen wird, die vor 360 Jahren in der Hauptstadt des so überwiegend von Slowenen besiedelten Krains gegründete österreichische Institution nachträglich rein deutsch zu machen, also zu germanisieren, so könnte man wohl von einer »aus unlauteren nationalen Trieben wissenschaftlich begangenen Geschichtsfälschung« sprechen. Und auch von einem spät — (zu spät) germanischen Anachronismus hiezulande.

Filmi

Bistrica v Rožu

Sobota, dne 9. 7.: Laßt mich leben (IV+). — Nedelja, dne 10. 7.: Ein Lied erreicht die Sterne (II). — Sreda, dne 13. 7.: Zurück aus dem Weltall (III).

Pliberk

Sobota in nedelja, dne 9. in 10. 7.: Freddy, die Gitarre und das Meer (III). — Torek, dne 12. 7.: Froschmann Crabb (IV).

St. Jakob v Rožu

Sobota, dne 9. 7.: ...und nichts als die Wahrheit (IV). — Nedelja, dne 10. 7.: Man müßte nochmals 20 sein (IV). — Sobota, dne 13. 7.: Bomber B 52 (III).

Šivalne in pletilne stroje

Grundner

KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
POLEG MESTNE CERKVE

URADNA OBJAVA

CERKVENI PRISPEVKI

„Javni poziv“

Vse katoličane, ki so dolžni plačevati cerkveni prispevek, pa ga za 2. četrletje 1960 (zaključeno 1. junija 1960) še niso plačali, pozivamo, da v opominjevalnem roku treh tednov, ki se začne 1. julija 1960, brez nadaljnega poziva plačajo svoj prispevek do 21. julija 1960 pri pristojnem župnem cerkvenem svetu in da pokažejo obenem svoj davčni predpis ali mezdni izkaz.

Cerkveni prispevek je po zakonu dolg, ki se mora plačati in Cerkev nima dolžnosti, da bi ga po svojih organih pobirala. Ako prispevek ni plačan, je dovoljena pravna pot. Organi, ki pobirajo cerkveni prispevek, uživajo pravno varstvo in imajo pravico, da zaračunajo do 2 odst. plačilnega cerkvenega prispevka kot pobiralno pristojbino.

Ker se cerkveni prispevek plačuje v četrletnih odplačilih in sicer 1. marca, 1. junija, 1. septembra in 1. decembra, zato je bil 1. junija cerkveni prispevek za dve četrtni letnega prispevka plačljiv.

Finančna zbornica krške škofije,
Celovec, Mariannengasse 2

Štedilnike, peči kmetijske potrebšrine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

KLAGENFURT, 10.-Oktoberstraße
(neben Kino Prechtl)

MALI OGLASI

Čedne moške srajce iz dobrega blaga samo 35.—
šil. pri SATTLER, Klagenfurt, am Heuplatz.

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI

Radiohaus
KERN

Klagenfurt, Burggasse

Ugodna plačila na obroke